

Адыгэ макь

№ 89 (20104)

2012-рэ илэс

ГЪУБДЖ

ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 22-рэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Жъоныгъуакіэм и 19-м, шэм-бэт пчэдыжыпэм, зэлъашлэрэ тхэклошхоу Кіэрэщэ Тембот Мыхамэт ыкьор кызыхъугъэр илэси 110-рэ зэрэхъурэ мэфэкыр зэрифэшъуашэм тетэу хэгъэунэфыкыгъэным фэгъэхыгъэ творческэ зэхэхъашхо тхаклом илитературнэ музей щылагъ. Адыгэ Республикэм и Лышхъу Тхаклушынэ Аслъан Кытэ ыкьор мэхъанэ зилэ Іоф-тхъабзэм хэлэжъагъ.

Зигъо Іофыгъом изэшІохын гъэцкІагъэ зэрэхъуштым ыгъэгумэкІырэ цыфыбзэу АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэм ащышхэр — гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ министрэу Хъуажэ Аминэт, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм итхъаматэ игуадзэу Іашэ Мухамэд, муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «къалэу Мыекьуапэ» иадминистрације ипашэу Михаил Черниченкэр, лъэпкь ІофхэмкІэ, Іэ-кыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэккыгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жьугъэм иамалхэмхэмкІэ Комитетым итхъаматэу Шхъэлэхъо Аскэр, культурэмкІэ министрэу Чэмышъо Гъазый, лъэпкь интеллигенциер — шІэныгъэлэжхэр, режиссерхэр, еджэпІэ зэфэшхъафхэм ыкІи культурэ ІофшІаплэхэм япашэхэр, сурэтышхэр, тхаклохэр, артистхэр кыщызэлуکلэгъагъэх. МэфэкІым изэхэ-

Адыгэ хэм

ятхэкІо хъалэмэт

щэкІо комитет хэтхэм мыщ фэдэ зэлуکلэгъу-зэхъушылэжым ишІуагъэ къэкІонэу алытагъ.

АР-м и Лышхъу Тхаклушынэ Аслъан тхаклом иунагъо щышхэр, игупсэ цыфхэр, Кіэрэщэ Тембот ишхъэгъусэу, опсэуфэ ныбджэгъушІоу иІэгъэ Кіэрэщэ Зузэ кыплэгъокыгъэх. Тхаклушынэ Аслъан адыгэ шэн-хабзэм кызырэдилыгъэу, ар ыгъэцкІэу, лытэныгъэ-гъэшІо-ныгъэ фишІэу Тембот ягуашэ кІэрыхъагъ, кІэупчІагъ, иакъыл, игулытэ атефэу, адыгэ лъэпкым зэрэфлэжъагъэм, непи фэлэкІырэр кІэзыгъэнчъэу зеришІэрэм уасэ зэрэфшІырэр рІуагъ.

Кіэрэщэ Тембот имэфэкІ инэу, ар кызыхъугъэр илэси 110-рэ зэрэхъурэр тхаклом зэрэпэсыгъэу, зыщыщ ыкІи зие лъэпкым ыгу кынэжъэу, шыкІэгъэнчъэу зэрагъэпсыштыр, афэлэкІырэр зэрашІэ-щтыр гуригъэуагъ.

АР-м и Лышхъу А. Тхаклушынэм шхъэкІэфэныгъэ-цыфыгъэ дахэу Кіэрэщэм иунагъо рипэсыгъэм ежъ Кіэрэщэ Зузи псэлэз кІэкІ ІэшІу кыриоллагъ:

— Цыфхэм апаекІэ плэкІ кызырэмь-нэрэр алъэгъу, уасэ фашІы Іофышхоу пшІэрэм, арышъ, псауныгъэ уиІэу, уимурад инхэр тапекІи дахэу зэшІопхынхэу Тхэм ешІ, тхъауегъэпсэу.

Ащ ыуж искусствэхэмкІэ республикэ колледжэу У. Тхъабысымым ыцІэкІэ щытым щеджэрэ ныбжыкІэхэр утыгум кы-хъагъэх. Тхэклошхоу Кіэрэщэ Тембот игу-щылэ щэрыуагъэ, лъашыгъэ джыри зэ-пстэуми агу къагъэкыжъэу, аналэ тыра-рагъэдзэжъэу романэу «Шыу закъом» ыкІи нэмыкІ произведенийем къахъагъэ

пычыгъохэу адыгэ шыур зыфэдэр, адыгэ цыем ибжышІуагъэ, хъазырхэм ямэхъа-нэ, адыгэ сэххом ыкІи къамэм якъэхъу-кІэ, шым адыгэм ищылакІэ чыплэу ши-убытыштыгъэр, шыхъуным лъэпкыр зэрэфлэпІэсагъэр кІэкІэу кыралоты-кыгъ. Джащ фэдэу, Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэм иартистхэм «Шапсыгъэ пшъашъ» зыфиІорэ повестым тыхыгъэ спектаклэм щыщ пычыгъор, шым иоб-раз ІэпІэсагъэ хэлъэу ащ кызырэщыты-гъэр зэлуکلэгъум хэлэжъэхэрэм къафа-гъэлэжъагъ.

Творческэ зэхэхэр зэгъэзэфэгъэ-зэ-кІэлъыкІокІэ дахэ хэлъэу лынгъэклотагъ ыкІи зеришагъ филологие шІэныгъэ-хэмкІэ докторэу, профессорэу Шыкь Ни-колай. Тембот ищыІэныгъэ ыкІи итвор-чествэ мэхъанэ зилэ гъэзэплэ гъэшІэ-гъонхэу хэтхэм къатегушыІэзэ, тхаклом творческэ гушхъэлэжыгъэшІу илэпкь, Хэгъэгум апашхъэ зэрэщыриІэм къэрал-ыгъом осэшхо кызырэфшІыгъэр, Тем-бот КавказымкІэ апэрэу, романэу «На-сыным игъогу» паекІэ Сталинскэ пре-миер, (Къэралыгъо премиекІэ ыужым зэблахъугъэр), къэралыгъо наградэ ин-хэр кызырэфэгъэшъошагъэхэр агу кы-гъэкІыжыгъ. Ащ кыкІэлъыкІоу гушы-Іэр фигъэшъошагъ АР-м и Лышхъу Тхаклушынэ Аслъан.

— Шур ылэжынынэу, лъэпкым идахэ ылотэнэу тхаклоу Кіэрэщэ Тембот мы чІым кызырэтэхъагъэм щэч хэлэп, — кыІуагъ Лышхъэм. — Цыфыр опсау-фэ бэнэ лъэшым хэт, акъыл зилэм къо-гъанэ ышІырэп. ИгъокІэ зэрэздэгътагъэу, мы илэсыр — Кіэрэщэ Тембот и Илэ-

сэу кІошт. Шэн дахэ тфэрэхъу лъэпкыр зэрыгушхорэ цыфышхохэм ямэфэкІхэр хэдгъэунэфыкІыхъэзэ тшІыныр. ГъэшІо-ныгъэ зэфытиІэу, тызегурыІоу, тыздеІэ-жыбзэ тыпсэумэ, тылбыкІотэшт. Цыфым ыгуклэ шІоигъомэ, кыдэхъуштыр зэрэ-бэм ищысэ ин Кіэрэщэ Тембот ищыІэ-кІагъэр, иІофшІэклэагъэр. Адыгеим ыкІи Урысыем духовнэу зыкыгъэлэтыгъэным илахышхо хишыхъагъ, акъылышхо иІагъ, адыгэ литературэм илэпсэгъэуцугъ.

ЗэлъашІэрэ тхаклом илитературнэ му-зей нэмыкІ унакІэ нахъ къекІоу, нахъ хъоо-пшаоу егъэгъотыгъэн зэрэфаер Тхаклушынэм игушыІэ кыхыгъэщыгъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым иректорэу, социологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу Хъунэго Рэщыдэ игушыІэу АР-м и Лышхъу А. Тхаклушынэм ыкІи Кіэрэщэ Зузэ афэгъэзэгъагъэм кы-хъыгъэр непэрэ творческэ зэхэхэм гур ыгъэпІэжъгъэу зэрэщытыр ары. «ШІу зышІэрэм шІу фыщылэ» аІуагъ тина-хыжъхэм.

— Кіэрэщэ Тембот тхэкІо минмэ къа-хъыгъэщыгъэр произведенийехэр бэу зри-тхыгъэр арэп, — ыІуагъ Хъунагом, — ар къахъыгъэщыгъэр игушысэ ин, игушыІэ лъэш, ежъ илэпкь философіеу ахэм ахилъхъан, апхыришын ыльэкыгъэр ары.

Тембот шІэныгъэшхо зэрэпкырылты-гъэм, гъэсэныгъэшхо зериІагъэм яшыхъ-атэу щысэхэри кыхыгъэх. Лъэпкым ыпашхъэ шІушІэгъэшхо щызилэ цы-фым ыцІэ плэтыныр, бгъэлэплэныр игъоу ылытагъ.

ЗэлъашІэрэ режиссерэу, Тембот ичы-плэгъоу, ипроизведенийехэу «Насыным

игъогу», «Шапсыгъэ пшъашъ» зыфи-Іохэрэр театрэм исценэ шызыгъэуцугъэу КІуращынэ Аскэр ипсалэ ыгу зыкІэмы-тІасхъэрэр тхаклоу Кіэрэщэ ТемботкІэ кыхъэщыгъ.

— Тембот тэ фэгъэклотэныгъэ непэ фэтшІырэп, ащ ежъ-ежырэу лэжыгъэу зыфишІыжыгъэм нахыбэ хэти фишІэн ыльэкІыштэп, ІэпІэсагъ, акъылышІо дэ-дагъ, художник иныгъ. Адыгэ лъэпкыр ыІэтыгъ, ыгъэныгъ, адыгэм итхэкІо хъа-лэмэтыгъ. Ау джы кызынэсыгъэм икыуа-джэу Кошхъаблэ исаугъэт дагъэуцугъэп, егъашІэм зыщыпсэугъэу, зытесыгъэ ура-мыми ыцІэ ыкырэп (цыф ымышІэрэ урам къогъужъ цыкІу горэм ыцІэ фа-усыгъ — ар тэрэзэп). Кіэрэщэ Тембот шыу закъоу мы чІыгум рыкІуагъ, бэ фэ-укІочІыгъэр, зэшІуихыгъэр, зы тхэкІо ин-ялыеу Темыр КавказымкІэ щытыгъ. Шъуеплэ Налшык игупчэ урамхэм зыцІэ ахыхэрэм — ятхэкІошхохэу Кулиевыр, ШэуджэнцІыкІур, КІышхъэкъор арых. Мыекьуапэ Тембот исаугъэтэу дэтыр шыкІэгъэнчъэп. Непэ тызэрэзэхъагъэр дэгъу, ишІуагъэ къэкІонэу сэлъытэ. Егъа-шІэм тхэкІошхом готыгъэу, игъусагъэу, зыгъэрэхъатыгъэу, творчествэм фэзыгъэ-чэфыгъэ Зузэ Исхъакъ ыпхъум лъэшэу сыфэраз, — ыІуагъ КІуращынэ Аскэр, Зузэ итхылэ зэреджагъэр, ыгу зэрэри-хыгъэр, ибылыфыгъэ гоІугъэ-Іушыгъэ щызэхашІэу, ежъ ыбзэкІэ дахэу зэрэ-зэригъэкІугъэм зэригъэрэзагъэр, зэригъэ-гушІуагъэр кыхыгъэщызэ.

Зэлуکلэгъум кышыгушыІагъэх гъэзе-тэу «Советскэ Адыгеим» илитературнэ редакторэу Анатолий Пренкэр, гумани-тар ушэтынхэм апылэ Адыгэ республи-кэ институтэу Т. Кіэрэщэм ыцІэкІэ шы-тым идиректорэу Бырсыр Батырбый, лъэпкь тхаклоу Кошбэе Пшымафэ, Тем-бот ичышІэгъухэу Іашэ Мухамэд, зэлъа-шІэрэ артистэу, драматургэу Мурэтэ Чэ-пае, культурэмкІэ министрэу Чэмышъо Гъазый, Адыгэ театрэм ипашэу Зыхъэ Мэлайчэт, кІэлэегъэджэ колледжым иди-ректорэу, шІэныгъэлэжъэу Ацумыжэ Каз-бек, тильэпкыгъэу Едыдж Батырай, Уры-сыем инароднэ сурэтышІэу Къат Теуцожэ, тхаклоу Мэджэджэ Мэдинэ, республикэм культурэмкІэ игупчэ идиректорэу, искус-ствэхэмкІэ зэлъашІэрэ ІофышІэшхоу Къулэ Амэрбый.

Ахэм зэкІэмэ Кіэрэщэ Тембот итвор-чествэ лъэпкымкІэ, цыф пстэумкІи шІуагъэу хэлъыр лъэныкыо зэфэшхъаф-хэмкІэ кІагъэтхыгъ, тхаклом игушхъэ-гъомылэ осэшхо наукэмкІэ зериІэр къа-Іуагъ, имэфэкІ инэу къэблагъэрэм ехъу-лэу шІэгъэн фаеу алытагъэхэр агъэнэ-фагъэх. Ахэм ащыщы Кіэрэщэ Тембот ипроизведенийехэмкІэ гушыІалэ е энци-клопедие гъэхъазырыгъэныр; итхыгъэхэр зэхэубытагъэу кыдэгъэкІыгъэнхэр.

Зыщыпсэугъэ урамэу Іоф зычишІэгъэ унэр зытетым тхаклом ыцІэ фэусыжы-гъэныр, къуаджэу Кошхъаблэ Кіэрэщэ Тембот исаугъэт дэгъэуцогъэныр, Мые-кьуапэ тхаклом исаугъэтэу дашІыхъагъэм Іоф дэшІэжыгъэныр (ащ итеплэбэ изы-тет цыфхэри, тхаклом ишхъэгъуси, иунагъуи ыгъэрэзэхэрэп).

Творческэ зэхэхэм къекІоллагъэхэу хэлэжъэгъэ пстэумэ Кіэрэщэ Тембот лы-тэныгъэу кыфашыгъэм, дахэу кыфа-Іуагъэм апае Кіэрэщэ Зузэ афэрэзэу «тхъашъуегъэпсэушхо» ариІуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтыр творческэ зэхэхэм кыщы-тырахыгъ.

Зэфэхьысыжъхэр, пшъэрылъхэр

ШокI зимыI медицинэ страхованиемкI фондм икьутамэ Адыгэ Республикэм шыIэм 2011-рэ илэсым Iофэу ышIагэм изэфэхьысыжъхэм ыкIи мы илэсым пшъэрылъгэу зыфигъэуцужьхэрэм зашчытегушъыIэгъэхэ зэхэсыгъо мы мафэхэм Мыекъуапэ шыкIуагъ. Ар зэришагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэм. Iофтхьабзэм хэлэжъагъэх АР-м псауныгъэр къэухьумэгъэнымкIэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем, IофшIапIэ языхъэгъотыхэрэм ащыщхэр, министрствэхэм, ведомствэхэм ыкIи къулыкъу зэфэхьысхьафхэм япашчхэр, нэмыкIхэри.

2011-рэ илэсым шокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ фон-

дым АР-мкIэ икьутамэ мыль-коу иIагъэм къытегушъыIагъ ФОМС-м икьутамэу республикэм шыIэм игъэцкIэкIо директорэу Хьагъэудж Марыет. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, блэкIыгъэ илэсым ясчэт сомэ миллиарди 2 фэдиз илэсгъ, ащ шыщэу зы-щыкIагъэм пэIуагъэхьагъэр сомэ миллиард 1,9-м ехъу. 2010-рэ илэсым егъэпшагъэмэ 2011-рэ илэсым къалэкIэхьэгъэ ахьщэр нахьыб. Страховатъ ашIыгъэ зы нэбгырэм ифэIо-фашIэхэм гуры-тымкIэ сомэ 3317-рэ пэIухьагъ. Урысыем инэмькI субъектхэм ясымэджджхэм ачIэлъыгъэхэу, къызэIэзэгъэхэ нэбгырэ мин 49-м ехъум апэIухьэгъэ сомэ миллиони 172,9-р шапхъэу шы-

Iэхэм адиштэу фондм икьутамэ афитIупшыжъыгъ. Ащ дакIоу, гушъыIэм пае, Краснодар краим къыкIыгъэхэу республикэм исы-мэджджхэм медицинэ IэпыIэгъу ашызыгъотыгъэр нэбгырэ мин 63-м ехъу. Страховатъ ашIыгъэ зы нэбгырэм текIодэгъэ мылькур пштэмэ, а къэгъэлъэгъонымкIэ республикэр субъектыбэхэм ауж къызэринэрэр директорым къыIуагъ. ЩыкIагъэхэр, гумэ-кIыгъохэр дэгъэзыжъыгъэнхэм пае шапхъэу шыIэхэм адиштэу Iоф зэрашIэщтыр, 2012-рэ илэс-ым пшъэрылъгэу зыфагъэуцужьыгъэхэр шыIэныгъэм шыпхы-рыщыгъэнхэм анаIэ зэрэтыра-гъэтыгъыр къыхигъэщыгъ.

ЯтIонэрэ Iофыгъоу къэзэрэ-угъонгъэхэр зытегушъыIагъэхэр страховатъ ашIыгъэ цыфхэм меди-цинэ фэIо-фашIэхэм альэны-къокIэ яфитыныгъэхэр къэухьу-мэгъэнхэм фэшI шIэгъэн фаехэр, ашкIэ 2011-рэ илэсым зэфэхьы-сыжъэу фэхъуэгъэхэр арых. Мыщ фэгъэхьыгъэу къэгъушъыIагъ фондм икьутамэу АР-м шыIэм иотдел ипашчэу Ольга Кабатовар.

Зэхэсыгъом къышIалэтыгъэ Iо-фыгъохэм социальнэ мэхъан-шхо зряIэр Алексей Петрусен-кэм къыхигъэщыгъ. Сымадж-хэм яфэIо-фашIэхэр зэшIохыгъэ зэрэхъухэрэм цыфыбэ ымыгъэ-разэу къызэрэхэкIырым, ар дэ-гъэзыжъыгъэным медицинэм иучреждениехэм, фондм, ащ фэгъэзэгъэ структурэ пстэуми анаIэ тырагъэтын фаеу ылытагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

ТекIоныгъэ къыдихыгъ

«Уголовнэ-гъэцкIэкIо системэм иIофшIакIэ зы-фэдэр къызыIотыкIыр анахь хэутыгъэ дэгъухэу шъолъырхэм къащыдэкIыр гъэзетхэм къарыхьа-гъэхэр» зыфиIорэ лъэныкъомкIэ зэнэкъокъоу зэх-щэгъагъэм апэрэ чIыпIэр къыщыдихыгъ респу-бликэ гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» икорреспонден-тэу Дмитрий Кизяновым. Ащ итхыгъэ зыфэгъэ-хьыгъагъэр Тэхутымыкъое районым иуголовнэ-гъэ-цкIэкIо инспекции иIофшIэн зэрэзыхьщэрэр ары.

Дмитрий Кизяновыр УФ-м и ФСИН и ГъэIоры-шIапIэу АР-м шыIэм ипашчэ джэ шыIэ Обществен-нэ советым хэт. Уголовнэ-гъэцкIэкIо системэм иIофшIэн зэрэзыхьщэрэм хэшIыкIышхо фыриI, IэпIэсэныгъэшхо зыхьлэ журналист. Ащ итхыгъэ-хэр гурыIогъошIух, цыфхэм якIасэу еджэх, къы-кIэупчIэх.

Уголовнэ-гъэцкIэкIо системэм иIофшIэнкIэ «Рэхъатныгъэр къэзыухьумэхэрэр» зыфиIорэ зэнэ-къокъоу 2011-рэ илэсым журналистхэм азыфагу шызэхашэгъагъэм зэкIэмкIи IофшIэгъи 183-рэ къырахьылIэгъагъ. Ежъхэм якандидатхэу — ре-гиональнэ едзыгъом текIоныгъэ къыщыдэзыхыгъэ журналистхэр чIыпIэ орган 61-мэ къагъэлъэгъуа-гъэх. Ахэм яIофшIагъэхэу зэнэкъокъум къырахьы-лIагъэхэм ащыщэу 120-р документальнэ фильмэх, IофшIэгъэ 52-р гъэзетым къышыхаутыгъэх, 4-р радиоэкъэтыных.

Я 6-рэ къэгъэлъэгъон-зэнэкъокъум текIоныгъэ къыщыдэзыхыгъэхэр жьоныгуакIэм и 25-м къа-лэу Уфа шагъэшIоштых.

УФ-м и ФСИН и ГъэIорышIапIэу
АР-м шыIэм ипресс-къулыкъу.

Шапхъэхэм адештэ

Темыр Кавказ Федеральнэ шъолъырым, Адыгеим ыкIи Краснодар краим ащагъэуцущт туристическэ кластерым экологиемкIэ дунэе движениеу Terra Viva зыфиIорэм исертифи-кат тамыгъэ джырэблагъэ къыфагъэшъошагъ. ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфи-Iорэм наградэр къыритыжъыгъэ зэльашIэрэ био-логэу, экологэу ыкIи зекIоу Николай Дроздо-вым. Кавказ шъолъырым туризмэм зыщи-ушъомбгъумэ, ащ идэхагъэ, ибаиныгъэ зэрэду-наеу зэрэщалэгъуштыр ипсалъэ къышыхыгъэ-щыгъ. ЧIыопсым зэрар къыфимыхъэу туризмэм зызэрэригъэушъомбгъуштыр системэр къэралы-гъом къызэригъотыгъэр игуапэу къыкIыгъэт-хыгъ.

Тыкъэзыуцухъэрэ дунаир къызэрэухьумэгъэн фаер, чIыопсым зэрар къыфэмыхъэу зэрэбгъэ-фэдэшт шIыкIэр къыдалыгъэхэзэ проектэр зэрэ-шIыгъэм пае мы сертификат тамыгъэр къари-тыгъ. Экологием благъэу узекIуалэкIэ, ар уукъо зэрэмыхъуштыр Николай Дроздовым къыхыгъэ-щыгъ. Ащ зэрилыгъэрэмкIэ, турист кластерым ипроект пстэури къыдалыгъэхэзэ агъэпсыгъ ыкIи экологиемкIэ анахь шэпхъэ инхэм адештэ.

Terra Viva— экологием пылъ дунэе движе-ний, 2010-рэ илэсым зэхашагъ. Цыфхэм при-родэм, ащ икьэхъумэн зэрафыштытхэр на-хьышIу шIыгъэныр, мы лъэныкъомкIэ яшIэ-ныгъэ нахь зегъэушъомбгъуэгъэныр пшъэрылъ шъхьаIэу ащ изэхэщакIохэм зыфагъэуцужьы. Движением ипашчэ зэльашIэрэ экологэу ыкIи зе-кIоу, биологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу Ни-колай Дроздовыр.

Гъэтхасэхэм япхьын ыкIэм фэкIуагъ

Мэфэ ошIоу къызэкIэлъы-кIохэрэр агъэфедэхэзэ, рес-публикэм игубгъохэм гъэтхэсэ зэфэхьысхьафхэм япхьын хьа-зырэу гъунэм ашынагъэсыгъ. Адыгеим мэкъу-мэщымкIэ и Министрствэ къызэритыгъэм-кIэ, апэу пстэумкIи гъэтхэсэ зэфэхьысхьафхэр гектар мини 109,5-м фэдизмэ ащапхьынэу рахъухьэгъагъэмэ, ащ ыужы-кIэ бжыхьасэхэм ахэкIоды-кIыгъэхэм ахапхъэжыныу шы-тыр зэрэхэтэу агъэнэфагъэр гектар мини 120-м тIэкIу ехъу, ащ шыщэу жьоныгуакIэм и 21-м ехъулэу апхьыгъэр гек-тар мини 106,9-м тIэкIу къе-хъугъ. Республикэм ирайон-хэм гъэтхасэхэм япхьын про-цент пчъагъэу зэращагъэцкIа-гъэр: Шэуджэныр — 99-рэ, Тэхутэмыкъуаер — 99-рэ, Джаджэр — 97-рэ, Мыекъуа-пэр — 88-рэ, Красногвардей-скэр — 81-рэ, Теуцожьыр — 72-рэ.

Тыгъуасэ ехъулэу респу-бликэм лэжыгъэр къэзытышт гъэтхасэхэу шапхыгъэр гек-тар мин 26-рэ фэдиз хьазыр. Ащ шыщэу зинахьыбэ халъ-хьагъэхэр: лэжыгъэм пэIу-

хьашт натрыфыр — гектар мин 18-м фэдиз, пынджыр — гек-тар мини 4,9-м фэдиз, соер — гектар мини 3,5-м фэдиз, зэнтхьыр — гектар мини 2-м ехъу. Тапэрэ илэсэхэм афэдэу мыгъатхи зинахьыбэ апхьы-гъэр тыгъэгъазэр ары. Гъэре-кIо пстэумкIи а культурэр гек-тар мин 45-м фэдиз хьазырмэ къащагъэкIыгъагъэмэ, тыгъуа-сэ ехъулэу ащ рагъэубытыгъэр гектар мин 72,5-м нахьыб. Ты-гъэгъазэр анахьыбэу зыща-пхьыгъэ районхэр: Джаджэр — гектар мин 25,5-м фэдиз, Крас-ногвардейскэр — гектар мин 12,8-м ехъу, Шэуджэныр — гектар мин 12,3-м фэдиз, Кош-хьаблэр — гектар мини 9,9-рэ.

Мыгъатхэ республикэм нэ-ш-хьырбыдзэу шапхыгъэм гектар мин 1,2-м фэдиз рагъэ-убытыгъ. Ащ шыщэу гектар 1100-р зыщапхьыгъэр Шэу-джэн районхэр ары.

Агъэнэфагъэм шыщэу гъэ-тхасэу апхьын фаеу къэнэжы-гъэр процент 11. Зэрэрахъухьэ-рэмкIэ, мэфэ зытIушкIэ а Iоф-шIэныр зэшIуахышт.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэртбый.

ЦыкIухэм шъуафэсакъ!

Илэсэу тызыхэтэм иапэрэ мэзищ къыкIоцI кIэлэцIыкIухэр зыхэфэгъэ хъугъэ-шIэгъи 3 республикэм игъогухэм атэхъухьагъ, ащ фэдиз зыныбжэ имыкъугъэу шъобж зытещагъэ хъугъэри. ГухэкIми, еджапIэхэм каникулхэр зырагъажьэхэкIэ, а пчъагъэр нахьыбэ мэхъу.

КIэлэцIыкIухэм язекIон нахь шынэгъончъэ хъуным фэшI, илэс еджэгъум икIэухэу, кIэлэеджакIохэр гъэпсэфыпIэ чIыпIэхэм жъугъэу зыщашчхэрэ уахътэм, жьоныгуакIэм и 16-м къыщы-ублагъэу мэкъуогъум и 16-м нэс, Iофтхьабзэу «КIэлэцIыкIухэм шъуафэсакъ!» зыфиIорэр республикэм шыкIошты.

ЗэкIэми, тылэсыми, рулым тыкIэлъырысыми, гъогурькIоным тыхэлэжъэ. Ащ ишынэгъончъагъэ нахьыбэу зылэ илгыр тэры. Ныбжым емылтытыгъэу нэбгырэ пэпчэ гъогурькIоным ипаш-хьэхэр ышIэнхэ ыкIи ыгъэцэкIэнхэ фае. Ны-тыхэр ясабийхэмкIэ шысэтэхыпIэу зэрэщытхэр, гъогум ахэр зэрэщызекIохэрэм кIэлэцIыкIухэр зэрэкIырыплъыштытхэр зыщамыгъэгъушпэнэу тьалъэу.

Сабыим ишыIэныгъэ пстэумэ анахь шъхьаI!

Ставрополь къыщаубытыжъыгъ

БзэджджIэгъэ хьыльэу зэри-хьагъэм пае Лэуостэнхьаблэ дэт колониеу N 1-м пшъэдэ-кIыжэ шызыхьыштыгъэхэм ащыщ джырэблагъэ кIитхъу-жыгъагъ. БзэджджIагъэ зезы-хьагъэхэм пшъэдэкIыжэ ягъэ-хьыгъэнымкIэ Федеральнэ къулыкъум АР-мкIэ ыкIи Став-ропольскэ краимкIэ я ГъэIо-рышIапIэхэм яIофышIэхэм блэкIыгъэ мэфэкум, жьоны-гуакIэм и 17-м, ар Ставро-поль къыщаубытыжъыгъ. Игорь Гребениныр къалэм ибздээр-шыпIэхэм ащыщ тетыгъ.

Мыщ пае уголовнэ Iоф къызэIуахыгъ, зэхэфынхэр ашIынхэу охътэ благъэм ар Адыгеим къащэжышты. Зэрэ-кIитхъужыгъэм пае джыри илэси 4 хьапс къыхьын ылъэ-кIышты, ащ имызакъоу, лъэхъу-фэхэкIэ текIодэгъэ ахьщэр къырагъэпшынышты.

УФ-м и ФСИН АР-мкIэ и ГъэIорышIапIэ лыхьон Iоф-хэм зилахьышIу къахъышIы-хьагъэхэми, информациие жъу-гъэм иамалхэми къафэра-зэхэу «тхъашъуегъэпсэу» къа-релэу.

Къалэу Мыекъуапэ шыпсэурэ Хъурым Щамсудин Долэт ыкъом ишъхьэгъусэу Сурэт Махьмудэ ыпхьум идунай зэрихъо-жыгъэр гуэхэкIышхо ащыхъоу, иIахьылхэр, иблагъэхэр, иныб-джэгъухэр, Пэнэхэс шыщ икъоджджгъухэу Мыекъуапэ шыпсэ-ухэрэр фэтхъаусыхэх. Идунай зыхъожыгъэм Тхъэм джэнэт лъапIэ къыритынуу фэлыаIох.

Уздэлэжъэн Иофэу щылэр маклэп

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат жьоныгуакиэм и 19-м Адыгэ кьалэ щылагъ. Мыщ къакио зэхум Теуцожь районым иадминистрации ипашэу Хьачмамыкьо Азэмагъ Гьобэкуае щыпэгъокли, ар игъусэу фирмэхэу «Синдика-Агром», «Киево-Жураки», ООО-у «Адыгейский» зыфилохэрэм, нэмыкхэм ичыгулэжъхэм гьэтхэ губгъо Иофшлэхэр зэрэзшылахыхэрэм Къумпыл Мурат нэуасэ зафишылгъ. Ылэ-гъугъэм ыгъэрэзагъ, зичэзыу губгъо Иофшлэхэр нахъ гъэпсынклэгъэнхэу, ядэгъугъэ анагъэ тырагъэтыгъэ лэжъэнхэу афигъэ-пытэгъэ.

Адыгэ кьалэ Премьер-министрэр кьызыссым, мыщ хэхьэрэ къуаджэу Хьалгъэкуае шагъэпсыр гурьт еджапхэу клэлэджэ-кьо 360-рэ зышэджэнхэм те-гъэпсыхьагъэм лухьагъ. Ащ иапэрэ ыкли иятлонэрэ къатхэр кьып-лывхьагъэх, Иофшлэхэр нахъ гъэпсынклэгъэнхэу зэрэфаем

аналэ тыраригъэдзагъ.

Федеральнэ гьогъушхом тет бэдзэршыллэхэм ащыщэхэрэм яамалхэр зыфэдэхэр, програм-мэу «Урысыем икыбл» зыфило-рэр кьалэм гъэцэклагъэ зэрэ-щыхьурэр зэригъашлэхэу зэхум Къумпыл Мурат игъусагъэх Адыгэ кьалэ имэрэу Хьатэгъу Налбий, Теуцожь районым иадминистрации ипашэу Хьачмамыкьо Азэмагъ, народнэ депутат-хэм ясовет итхьаматэу Лыхьэсэ Заур, Адыгэ Республикэм мэ-кьу-мэщымкьлэ иминистрэу Юрий Петровыр, «Адыгеястрой-заказчикым» ипашэу Абрэдж Аслъан, нэмыкхэри.

Нэужым ахэри, республикэ ыкли кьэлэ гъэзетхэм, телевиде-нием яжурналистхэри, Адыгэ-кьалэ Иофшлэхэр зэфэшхьаф-хэм япашэхэри зыхэлэжъэгъэхэ зэхэсгъо кьэлэ администрацием щыкьуагъ. Ар псэлэз кьэлэ кьызылэуихыгъ ыкли зерищагъэ Адыгэ Республикэм и Премьер-

министрэу Къумпыл Мурат. Зэхэхэм кьышлэгъыгъэ Иофы-гъохэм елгъыкьлэу афырылэхэр, щыкьлагъэхэр дэгъэзыжыгъэн-хэм, экономикэм хэхъоны-гъаклэхэр егъэшылгъэнхэм афэшл-шлэгъэнхэ, ащкьлэ кьызыфэгъэфе-дэгъэнхэ фаехэм гушылэр ари-тыгъэ кьатыригъэгъушылэгъэх Хьа-тэгъу Налбий, Юрий Петровыр, Абрэдж Аслъан.

— Хы Шыуцлэ Гушъом еклурэ федеральнэ гьогъушхоу гъэмафэ-рэ цыф бэдэдэ зэрыклорэм изы-тет тызэримыгъэрэзэрэр, про-граммэу «Урысыем икыбл» зы-филохэр икыоу гъэцэклагъэ зэрэ-мыхьурэр, кьалэм чыгу тлэкьоу кьыфэгъэзагъэр зэрифэшъуашэу зэрамылэжыкьэр арых анахъэу тызгъэгъумэкьыхэрэм ащыщэхэр, — икьлэхым журналистхэм яупчлэхэм джэуапхэр кьариты-жыкьхэзэ кьылуагъ Къумпыл Мурат. — Хэхъоныгъэ горэхэри зэрэщылэхэр тигуапэ. Ау ахэр маклэх, шлэгъэн фаер нахьыб. Иофхэр зэрэклэкьыхэрэм джырэ-клэ тигъэрэзэрэп. Тэ зэкьлэдза-гъэу тызэдэлэжъэн фае. Ушхьа-гъухэм талымыхьыоу чыгу жьо-кьлупхэу тилэр зэкьлэ гъэлэжъэгъэн, социальнэ объектхэр тлупшы-гъэнхэ, цыфхэр гъэрэзэгъэнхэ, Иофшлэхэр кьафэгъотыгъэнхэ, ящылэклэ-псэуэклэ кьэлэтыгъэн, кьызырэтшыгъуыгъхэрэм кьэгъэ-шъыпкьэжыкьгъэн, ащкьлэ хэти ипшъэрылэ ыгъэцэкьлэн фае.

Ащ ыуж Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игъусэ ку-пыр кьыгъоу щэджэгъоужым Тэхьутэмькьое районым кьуагъэ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Япчъагъэ зэхъокыгъэп

Адыгэ Республикэм цыфхэм Иофшлэн ягъэгъоты-гъэнымкьлэ икьэралыгъо кьулыкьу и Гъэлорышлэлэ тхьамэфэ телгъыгъэ зэфэхьысыжъхэу ышлэхэрэм кьызырагъэлэгъагъэмкьлэ, мэлылфэгъум икыкьа-гъум кьышыублагъэу жьоныгуакиэм и 15-м нэсы-рэ палъэм Иофшлэн зимылэхэу атхыгъэхэм япчъагъэ республикэм Иоф зышлэн зылгъэкьыщтэу щыпсэухэрэм япроценти 2,1-м шлокыгъэп. Шыпкьэ, ыпэкьлэ про-цент пчъагъэр нахъ мэклагъ. Гъэмэфэ лъэхъаным Иофшлэн зымыгъотыхэрэм япчъагъэ нахъ маклэ хьоу хэбзагъэми, джы нахьыбэ зыклэхьугъэр кьэшлэгъуаеу щыт.

Дунэе финанс кризисыр кьызежъэм яИофшлэхэм япчъагъэ нахъ маклэ ашлэщтэу унашъо изымыхьу-хьагъэхэу Адыгеим ит Иофшлэхэм ахэтыгъэр мэкьлэ дэдагъ. Иофшлэхэр лугъэкьынхэ, предприятияер кьа-гъэуцун е Иофшлэгъу палъэр нахъ маклэ ашлэн алъэкьыщтэу зэрагъэнэфагъэм ехьыллэгъэ кьэбар зыцлэ кьетлогъэ кьулыкьум иорганхэу кьалэхэм ыкли районхэм ащылэхэм кьалъызыгъэлэсыгъагъэхэм яс-пискэ джы бэклае хэжыкьыгъ. Арэу щытми, ыпшъэкьлэ кьышчытлогъэ процент пчъагъэм нафэ кьэшлы зигугъу кьэтшлэрэ кьиныгъор дэгъэзыжыкьгъэ хьуным джырэклэ экономикэр зэрэпчыжъэр.

Мониторингыр зырагъэжыагъэм кьышыублагъэу предприятиехэм, организациехэм, хьызмэтшлэлэ зэфэшхьафхэм зэкьлэмкьлэ лугъэкьынхэу агъэнэфэгъа-гъэр нэбгырэ 563-рэ хьуштыгъ. Жьоныгуакиэм и 15-м ехьулэу зэрэщытыгъэмкьлэ, нэбгырэ 418-рэ лугъэкьыгъ. Ащ фэдэ унашъо зышылгъэ Иофшлэхэм яспискэ джыри организацие 65-рэ хэт. Зэрэхьурэмкьлэ, тызыхэт илгъэсым кьыклоцл агъэлажъэхэрэр нахъ ма-кьлэ зышлэн зылгъэкьыщтхэр джыри Иофшлэлэ зэфэ-шхьафхэм ахэтых. Ащ кьыкьырэп зэкьлэ кьызытеу-цагъэу, Иофшлэхэм вакансиехэр ямылэхэу. Къэра-лыгъо организациехэу цыфхэм Иофшлэн ягъэгъоты-гъэным фэлэжъэрэ гупчэхэм вакансиехэмкьлэ кьэба-рру алэкьлэхэм кьызырагъэлыагъорэмкьлэ, предприя-тие зэфэшхьафхэр нахьыбэмкьлэ кьызыклэупчлэхэрэр рабач сэнэхьат зилэхэу лэпэлэсэныгъэ дэгъу зыхэлъ-хэр арых.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Орэдыжъхэр бзэмылхэп — псэпыгъэкьлэжъых

Адыгэ лъэпкьым игукъани, игомылуи, игуклайи, игугъэплэ-плъапи, илывгъэ хабзи, икьин мыхьыжыи, илотэжыгъо мафэ-хэри ахэм ахэгощагъ, къашило-тыкыгъ. Орэдыжъхэр зие лъэпкьым ыгулгъагъэ щызэты-ришлэгъэ зэхашлэхэм кьахэ-кьыгъэх. Охьтэ хьугъэ-шлэгъэ инхэм ахэр сыдигъокли яп-хыгъэх, цыфхэм ангу кьэ-кьыгъэу, ащчыгъэм ишыхьа-тых. Гучлэ макъэр зэфэдэкьлэ ахэгощагъ, шлошъхуныгъэ инэу адыгэ лъэпкь лыхьужым гъашлэм фырилагъэм кьыты-гъэх. Бгъэгур зэлызычырэ гу-рым макъэкьлэ гьыбзэхэр кьа-пчыгъэх, ахьлэ гушылэ сатыр пэпчэ нэфэгъэ-шъыпкьагъэр ылапс.

Шхьафит бэнэ лъэшым хэ-тэу илгъэс пшлэ пчъагъэхэр кьызыпчыгъыгъэ, гуимыкьыжэ Урыс-кавказ заом тэхъофэ-шкьояфэ хьугъэу кьылыжыгъэ адыгэ лъэпкьым ежъ-ежырэу мы заом хэтыгъэ лы хэфэ пхьа-шэхэм афызэхилъхьэгъэ лы-хьужэ орэдхэр, гузэгъэпчыжэ-кьлэпшэ орэдхэр клэн лаплэх, ахэм анахъ тхьылэ шлагъо хьу-жырэп. Унитлукьлэ плъэгъу-пагъэм, птхьакьлэмкьлэ зэхэпхы-пагъэм, пшхьэкьлэ узхэтыгъэ зэо мэшлэхом ош нахъ дэ-гъоу хэт хишылкына ыкли щыгъозна?

Адыгэ орэдыжъхэр бзэмы-

лхэп — псэпыгъэкьлэжъых. Ахэм адыгэм ишылэкьлагъэр, зэкьлэ пэкьлэжыгъэр, клэхьыгъэр къашилотыкыгъ. Орэдыжъхэр, зие адыгэм кьэшлэкьыгъэ дунэ дахэм фэдэхэу, хьоо-пшаох, шхьафитэу бгъэгум кьыдэ-кьых, лъэпкьым ыпсэ тешы-кьыгъэх. Адыгэ гушылэжыым «орэдыжъыр жьамэм фэд» джары зыклиорэр.

Жьоныгуакиэм и 17-м, 2012-рэ илгъэсым АР-м и Лъэпкь музей Кавказ заом хэклодагъэхэм яшлэжэ фэгъэ-хьыгъэ Иофхьабзэу щызэхэ-щэгъагъ. Ащ Адыгэ кьэра-лыгъо университетым иорэдыло купэу «Жьыур», Адыгэ кьэ-ралыгъо филармонием иорэ-дыло ансамблэу «Ошъутен», Шэуджэн районым щызэхэ-щэгъэ орэдыло лъэпкь ансам-блэу «Нартшъау» зыфилохэрэм яорэдылохэм ащыщхэр, Ады-гэ кьалэ кьыкьыгъэ орэдылохэр хэлэжыагъэх.

Шэжэ зэхэхьэр орэдыжъхэм афэгъэхьыгъэ псэлэз фабэкьлэ кьызылэуихыгъ «Жьыум» ипа-щэу Гьукьлэ Замудин. Адыгэм игъогъонэ мыпсынклэ орэдыж-хэм якъэхьулэу, ахэм гужьы-дэжыгъо лъэпкьым ахигъуатэу ыусыхэу, кьылохэу, лъэпкь-тхьидэр, тарихьыр орэдым хэ-пшыхьагъэу зэрэщытыгъэр кьылуагъ.

Зэман чыжъэр кьамылапшэу

Нэгъой Заур икьамыл макъэ нэм кьыкьыригъэдзэжыгъ, пасэм цыфхэр фищэжыгъ. «Хьакьлэщ орэдыр» адыгэ зэхэхьэмкьлэ апэрагъэ, шыкьлэ-пщынэмкьлэ кьыдыригъалозэ мы орэдыр дахэу кьыригъэщыгъ Абыдэ Артур.

«Жьыум» иорэдылоу Даур Рэмэзан фэкулаеу шыкьлэпщы-нэ бзэпхэм ылэ арычъагъ, «Айдэмыркьан иорэд» кьыхи-дзагъ: орэд макъэм псынклэу зилэгъыгъ, гупшысэ тамэр ыго-щэу.

Тарихь ыкли лыхьужэ, нэ-фэшхьаф орэдхэм апылэ кьэ-бархэр зышлогъэшлэгъонэу зызыгъэшлэрэ тележурналистэу Даур Хъусенэ мыщ дэжыым кьэтэджыгъ, «Айдэмыркьан иорэд» пылэ хьышгъэр клэкьлэу кьылоагъ.

Сыд фэдиэ зауа, бана, сыд фэдиэ гумэкла, гухэкла, лыуза адыгэ лъэпкьым ышчэжыгъэр, сыд хьазаба зыхэмытыжыгъ-гъэр? Хьакьлэо Алыгъ «Тфы-щальэмэ яорэд» кьызырэхидзэу, ижырэ хьакьлэщэу лыжы Гуш-губзыгъабэ зыщызэхэсшчыгъ-гъэхэм ифагъэхэу бэмэ кьа-щыхьугъ. Алыгъ ижырэ орэд кьэлуакиэм ымакьэ еклупэу, а кьэлуакиэм фытегъэпсыхьэгъэ дэдэу зэрэщытым гу лытэгъо-ягъэп. Гучлэ мэкъэ пытэ уцугъэр зэрэфаеу ыгъэлорышлэзэ, жьыуакиэхэми дахэу дыра-

гъаштэу, гьыбзэр кьылуагъ. Мэкьамэм изакъоми, кьышор ыгъэушхьорэщытыгъэ, ау хэлэ гушылэхэм узакьлэдэжыкь-кьлэ, нэпсыр кьыпшлэуаки-щыгъэ. «Къэбэртаемэ ячэщ-теу» зыфилохэри Хьакьлэо Алыгъ кьылуагъ. Пашты Мадинэ гьыбзэм пылэ тарихь кьэбарыр упкьлэпкьыгъэу кьырилоты-кьыгъ. Хьакьлэщым икьэлота-кьлоу Даур Хъусени ишъып-кьагъ: «Тыгъужыкьыо Кьыз-бэч», «Къоджэбэрддыкьыо Мы-хьамэт» апылэ кьэбархэр дэ-гъоу кьырилотыкьыгъэх. Шэ-уджэн районым кьыкьыгъэ орэдылохэу Нэгъэрэкьо Каз-бекрэ Быштэкьо Адамрэ джы-ри ныбжыкьлэхэми, егугъухэзэ «Къоджэбэрддыкьыо Мыхьамэт иорэд» кьалуагъ.

Тыркуем кьыкьыжыгъэ Акьлэгъу Бланэ мэкъэ дахэ ил, «Тыгъужыкьыо Кьызбэч иорэд» кьыригъэщыгъ. «Остыгъэе зау» зыфилохэу гьыбзэр Ады-гэ кьалэ кьыкьыгъэ орэдылоу

Хьакьлэу Руслъан, «Алджэрые Кушчыкупшым игъыбзэ», «Хьырыжыкь Алэ игъыбзэ» Гьукьлэ Замудин кьызырилохэ-рэм, «Абдзахэмэ язекьлэ орэд» Нэгъой Заур ымакьэ зэрэдиш-тэрэм, мы шлэжэ зэхэхьэм хэ-лэжыгъэ орэдылоу пэпчэ илэпкь шхьэлэгъыгъэ зэрэлгъагэм, орэдыжъхэмкьлэ фэщэныгъэ инэу ялэр зэхьыагъашлэ.

Шэжэ зэхэхьэм изэхэщакьло-хэми, ащ хэлэжыгъэ орэдыло купхэми, цыфыбэу ахэм ядэ-лугъэхэми, шлэныгъэлэжъхэу, гъэсагъэхэу Иофхьабзэм зи-лахэ хэзылгъагъэхэми, лъэпкь шлэжыкь агъэлэплагъ. Зиблэ-кьыгъэ щыгъуагъэу, акьыл гу-псэфкьлэ ар зэхэзыфэу, зэзыгъэ-зафэу, зигупшысэ кьабзэкьлэ лъэпкьым фэулэурэ пэпчэ хэти адыгэм игъашлэ хэгъахьэ, лъэ-кьым ынапэ егъэдахэ.

МАМЫРЬКЪО
Нуриет.

Сурэтыр зэхэхьэм лэшы-нэ Аслъан кьышчытырихыгъ.

ХЪУАЖЪ Аминэт: «Гъэсэныгъэм илофыгъохэм дэгъоу сащыгъуаз»

Министралэу агъэнэфагъэхэм ащыц гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкIэ Министерствэм пашэ фашыгъэ Хъуажъ Аминэт. Ар экономикэ шэныгъэхэмкIэ доктор, тапэклэ Адыгэ къэралыгъо университетым цылэжъагъ.

Гъэсэныгъэм илофыгъохэм афэгъэхьыгъэу министралэм джырэблагъэ гушыгъу дытилагъ.

— О уишIошыкIэ непэ анахь пшэарылъ шъхьалэу плытэхэрэмкIэ къедгъэжъэн.

— Сэ зэрэслытэрэмкIэ, мы охътэ благъэм иофыгъо заулэ зэшIохыгъэн фае. Ахэм ащыц еджакохэм нахь шIэныгъэ куухэр арагъэгъотыныр, кIэлэ-цыкIу йыгъыпIэхэм яжэрэ ныхъхэм япчъагъэ нахь макIэ шыгъэныр, республикэ программэхэм ягъэцкIэн хэлэжъэгъэныр ыкIи нэмыкIхэр.

— Апшъэрэ еджапIэм иоф шыпIагъ, ащ илофыгъохэм уащыгъо-зэн фае. О уфитыгъэмэ, апшъэрэ еджапIэм исистемэ сыд шызэпхъо-кIыштгъагъэр? Джыри зы упчIэ. Апшъэрэ еджапIэр лъэгэпIитIу системэм — зыфасIорэр бакалавриатымрэ магистратурэмрэ — тэ тиапшъэрэ еджапIэхэр сыдигъо ыкIи сыдэуштэу техъащтых?

— А Иофхъабээр къыдалыгътэ зэхъокIыныгъэу непэ гъэсэныгъэм шыкIохэрэм. Сыдрэ зэхъокIыныгъэ къежъагъэми, Иофыгъоу ащ пылхэм нахьыбэу атегушыгъэху хабзэ. Ау сэ ащ нэмыкIэу сеплгы. ЗэхъокIыныгъэхэм амалыкIэхэр сэ ахэсэ-лъагъох. Гушыгъэм пашэ, апшъэрэ еджапIэм хэхъоныгъэ ышIынымкIэ амалыкIэхэр ыгъоты-щтых, студентхэм ыкIи еджэныр къэзыухыхэрэм ясэныгъаткIэ хэхъоныгъэ ашIынымкIэ амалхэр нахьыбэ хъуштых.

Бакалавриатым илгъэсипIэ нахьыбэрэ зэрэщемьджэштхэм цыфхэм мытэрэз горэхэр халъагъох. «Советскэ лъэхъаныр дэгъугъэ, илгъэситфэ рагъаджэ-щтыгъэх» ало. Сэ сишIошыкIэ,

ар тэрэзэп. Совет хабзэм илгъэхъан экономикэм епхыгъэ сэнэхъат къэзытырэ апшъэрэ еджапIэми илгъэсипIэ нылэп зэрэщеджэщтыгъэхэр ыкIи ахэр къэзыухыхэрэр ИофшIапIэхэм аштэщтыгъэх. Узытегушыгъэн фаер ыкIи мэхъанэ зилэр уахътэу зэреджэхэрэр арэп, зэрэрагъаджэхэрэр ыкIи къычIэжырэм ишIэныгъэ ары. ШIэныгъэ дэгъухэр зилэ бакалаврхэу ИофшIапIэхэм ягуапэу аштэхэрэр къатIупшыгъэм дэгъуба! Апшъэрэ еджапIэм бакалавриатымрэ магистратурэмрэ тэрэзэу шызэ-тырафхэу, ащ системэм изэхъокIыныгъэхэр къысхъэжъэху ыкIи нахь дэгъоу рагъаджэхэ хъумэ, зэхъокIыныгъэхэм яшIуагъэ къэлэгъошт.

Тапэклэ зэрэрагъаджэщтыгъэхэр дэигъэу пIон плъэкIы-щтэп. Ау специалистхэр къызы-фагъэхъазырыщтыгъэхэр нэмыкI экономикагъ. Джы апшъэрэ еджапIэм къычIэгъэкIырэ специалистхэр зэтефыгъэнхэ фаеу къэзышырэр нэмыкI экономикэ, нэмыкI шылаклэ тызэрэхъыр ары.

Джыри дэгъоу Иоф ешIэу, цыхъэшIэгъоу щытми, Iэмэ-псымжъымкIэ пкъыгъуакIэхэр шIынхэ плъэкIыштэп. Хэгъэгум иэкономикэ инновационнэ екIоллакIэу ишыкIагъэм елгы-тыгъэу кадрэхэр къэгъэхъазы-рыгъэнхэ фае. Научнэ-прикладной лъэныкъом укытегушыгъэн зыхъукIэ, илгъэс 15 — 20-кIэ узэкIэлэбжъэмэ ащ хэхъоныгъэ зэришIыщтыгъэм фэдэжъэп, бэкIэ нахь псынклэу ыпэкIэ ар лъэкIуатэ. Специалистым ишIэ-

ныгъэхэм япроцент 30-р шIэхэу жъы мэхъу, уасэ имыIэжъэу къычIэжы. БлэкIыгъэ илгъэсхэм апшъэрэ еджапIэр къэзыухыгъэ специалистхэр непэ дэгъоу еджи къэзыухыгъэхэм акIэхъанхэ алъэкIырэп. ИофшIапIэ чIыпIэ ахэм къагъэшIыпкъэжъыным пашэ еджэнхэ фаеу бэрэ къыхэкIы.

Арэу щытми, апшъэрэ гъэсэ-ныгъэ ащ фэдэу лъэгэпIитIоу гошыгъэ системэм техъэми, зэкIэ Иофыгъоу шыIэр зэшIо-хыгъэ хъуштэп. Ащ кIыгъоу егъэджэкIэ технологиехэр гъэкIэжыгъэнхэ фае. Мы Иофым теурыкIоу тыкъекIуалэмэ, зыпары къыддэхъуштэп, джа специалист дэдэхэр къычIэгъэкIы-щтых, ау пIалгъэу зэреджэштхэр зэтефыгъэшт.

— Экзамен тыклэу ЕГЭ-м сыдэуштэу уеплгъыра?

— ЕГЭ-р апэ къызежъэм адрэ клэу шыIэныгъэм къыхахъэхэрэм афэдэу тыгукIэ тшIагъэп. Ау ащ зыпары дэи хэлъэп. Непэ кIэлэгъаджэхэм янахьыбэмэ ащ имэхъанэ къагурылорэп. СикIалэ еджапIэр къыухыгъ, непэ студент, арышъ, ЕГЭ-м епхыгъэ гъогур сэри къэскIугъ.

ХэткIи шъэфэп еджапIэм къычIэжырэм ызыныкъо репетиторхэм зэрэрагъаджэрэр. Я 11-рэ классым ЕГЭ-р зэрэты-

щтым шыфагъэхъазырых нахь, шырагъэджэжхэрэп. Ар тэрэзэп. ШIэныгъэхэр апэрэ классым къысхъэжъагъэу зэлугъэкIэнхэ фае, я 11-рэ классым иаужырэ маз-мэзитIум ЕГЭ-м итыкIэ зыфэбгъасэмэ хъушт. Анахь Иофыгъошхор еджапIэм ЕГЭ-р тэрэзэу къызэрэащыгурымылорэр ары. КIэлэеджакохэр экзамен тыклэм фэбгъэсэнхэу шытэп, ебгъэджэнхэ фае экзаменхэр атышъунхэу. Иофым мыхъунэу хэлъыр кIэлэеджакохэмкIэ ЕГЭ-р «е улын, е улIэн» зыфэпIощтым фэдэу зэрагъэщыныхэрэр ары. Ахэр кIэлэгъаджэхэмэ агъэщынхэ, ны-тыхэри къателункIэх. Ар тэрэзэп.

— А Иофыр сыдэуштэу зэблэгъхун плъэкIышт?

— Сэ сишIошыкIэ, кIэлэгъаджэхэмэ кIэлэеджакохэмэ къагурылоу рагъэжъагъ уеджэ-ным мэхъанэу илэр. Ар дэгъоу я 11-рэ классыр къэуухын къоды-ер арэп. Университетым икафед-рэ сырипаштэу Иоф сшIэ зэхъум къысэуупчIыгъэу къыхэкIыгъ апшъэрэ еджапIэм узэрэчIэхъа-щтым ехьылагъэу. Ренэу яс-Иощтыгъ «Шъуедж! Дэгъоу шъуеджэри шъучIэхъащт. ШIэныгъэ шъуымылэу шъуеджэшъуштэп». Джы цыфхэм нахь къагурылоу хъугъэ шIэны-гъэм уасэ зэрилэр. Апэрэ клас-сым къысхъэжъагъэу шIэны-гъэхэр уугъоинхэ фае. КIэлэ-еджакохэр еджэным фэмысхъагъэу, шIэныгъэ зэригъэгъотыным фэ-мыгъэсагъэмэ, ЕГЭ-р зыгорэу-щтэу ытэу апшъэрэ еджапIэм чIэхъагъэми, еджэшъуштэп.

— ЕджэпIэ цыкIухэр зэфашIыжъынхэщт, ахэм ачIэсхэм нахь еджэпIэ инхэм ахатэ-къожыныхэу оптимиза-цием къызэрэдилгытэ-рэм бэрэ сегупшысэу мэхъу. Къуаджэхэр къэ-зыгъэкIуаджэхэу къадэ-

нагъэр еджапIэр ары нылэп. Ар дэмытыжъ хъумэ...

— А Иофыр къэзыхъыжъа-гъэхэр кIэлэеджакохэм нахь шIэныгъэ дэгъухэр ягъэгъоты-гъэным иамалхэм ягупшысэхэрэр арых. ЕджапIэу кIэлэцIыкIуи 10 — 20 нахьыбэ зычIэмысэу кIэлэгъэджэ зытIушIмэ рагъа-джэхэрэм (зы кIэлэгъэджэм предмет заулэ аригъэхъыгъэ) егъэ-джэныр дэгъоу шызэхъагъэу, шIэныгъэ дэгъухэр щарагъэ-гъотхэу сыдэуштэу пфэлощт?

ЕджапIэхэр зэфашIыжъын-хэщт, кIэлэеджакохэм яфиты-ныгъэхэр аукъонхэу зымы ылорэп, нахь гъэсэныгъэ дэгъу зысхъэгъотыщтым кIэлэеджа-кохэр ащэнхэу ары оптимиза-цием къыдилгытэрэр. ЕджэпIэ зэ-тегъэпсыхъагъэу, предмет пэпчъ кIэлэгъэджэ шъхъафым зысхъа-ригъэхъырэм шынгъончъэу пшэнхэ плъэкIышIтмэ дэгъу. Ащ фэдэ амал щымылэмэ, яунэ ис-хэу рагъэджэнхэ алъэкIышIт. «Дистанционнэ егъэджэн» зыфа-лорэр ары зигугъу къэсшIырэр. Ащ фэдэ егъэджакохэм епхыгъэ Гупчэ республикэм иI, тапэкли ащ намалхэм ахэхъошт. Джырэ мафэм яунэ исхэу кIэлэцIыкIу 82-рэ республикэм шырагъаджэ, ахэр япсауныгъэкIэ еджапIэм кIон зымылгъэкIыхэрэр арых. ЧыпIэ Iудзыгъэхэм ащыпсэурэ кIэлэцIыкIухэри а шIыкIэм те-тэу рагъаджэхэ. Предмет пстэ-умкIи кIэлэгъаджэ икIоу зымылхэри ащ тетэу ебгъэджэн-хэ плъэкIышIт. ЕкIоллакIэу шыIэр бэ. Тэ тишъэрылгъыр кIэлэеджакохэм шIэныгъэ дэгъухэр ягъэгъотыгъэнхэр ары. Ау ащ къыхэкIэу еджапIэр зэфашIыжъынэу хъумэ, нэмыкI хэкIыпIэ шылагъэпышъ ары.

— Тхъауегъэпсэу.

СИХЪУ Гоцнагъу.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

БзэджашIэхэм яфэшъуашэ арагъэгъотышIт

Ны мылкъум ехьылIэгъэ бзэджэшIа-гъэхэм сыд хъугъэми, суд пхъэнтIэклум укырашэлIэшт.

Урысыем исубъект пстэуми апэу ны (унэгъо) мылкъум ехьылIэгъэ бзэджэ-шIагъэ зезыхъэгъэ зэкъодзакIохэм яIоф Адыгейм судым шылагъэIэсыгъ.

Унэ амалхэр нахьышIу шыгъэнхэм-кIэ ны (унэгъо) мылкъур гъэфедэгъэ-ным ехьылIэгъэ документхэр агъэхъа-зырыхэ зэхъум, а Иофым хэбзэнчъэгъэ нэшанэ хэлпэгъонэу зэрэщытым пстэ-уми апэу анаIэ тезыдзагъэхэр ыкIи гумэкI къэзылэгъыгъэхэр ПФР-м и Ады-гэ республикэ Къутамэ илофышIэхэр ары. Сакъыныгъэ зэрэхэлтым, яIофшIэн IэпIэсэныгъэ ин зэрэфыряIэм ыкIи игъом правэухъумэкло органхэр Iэпы-Iэгъу къызэрэзыфашIыгъэхэм яшIуа-гъэкIэ, зэкъодзэкIо купым зэрихэрэ бзэджэшIагъэхэр псынклэу къагъэуу-гъэх. ПФР-м и Къутамэ алгыгъэлэсы-гъэ къэбархэр ыуплэкIухэзэ, Адыгэ Республикэм и МВД и ЛыхъокIо гъэлорышIапIэ УФ-м и Уголовнэ кодекс

ия 159-рэ статья ия 3-рэ ыкIи ия 4-рэ Iахъхэм ыкIи ия 30-рэ статья ия 3-рэ Iахъ агъэнэфэрэ Иофыгъохэм атегъэпсы-кIыгъэу уголовнэ Иоф къызэлIуихыгъ.

Мы лъэхъаным зыцIэ къетIогъэ ста-тыяхэм атегъэпсыкIыгъэ бзэджэшIагъэ зезыхъэгъэ нэгъыритф яхьылIэгъэ уго-ловнэ Иофым Мыекъопэ къэлэ судым шыхэплъэх. Судым ыпашъхэ къиуцуа-гъэх инэу ыкIи ин дэдэу алгыгъэрэ бзэ-джэшIагъэ зезыхъэгъэ нэгъыритфыр. Ау судым зилоф ылонэу шыгъхэм ащы-щэу зы нэгъыритф зэрэсымаджэм ыпкъ кыкIуэхэ, судыр уголовнэ Иофым зыхэп-лэшт пIалгъэр зэкIыхъагъ.

ЛыхъуакIохэм зэрагъэунэфыгъэм-кIэ, зэкъодзакIохэм ны (унэгъо) мыл-къур гъэфедэгъэным ехьылIэгъэ бзэджэ-шIэгъэ 16 зэрэхъагъ. ЗэкъодзэкIо ку-пым зычIэсыхэрэ унэхэм яхьылIэгъэ щэн-щэфыи зэзэгъыныгъэ нэпцIхэр ыгъэхъазырхэзэ ны (унэгъо) мылкъур Iэрылхъэ шIыкIэм тетэу къаIыхыгъэ-ным къэралыгъо сертификат зилэ ны-хэр кIигъэгущIуштыгъэх. Джащ тетэу

зэкъодзэкIо купым зэрар аригъэшIыгъ ыкIи бзэджэшIагъэм хэсхъэгъэ хъугъэх Адыгэ Республикэм ыкIи Краснодар крайм ащыпсэухэрэ бзылгъыгъэ 60. А купым ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ сомэ 2 654 630 05-рэ чIэнагъэ ригъэшIыгъ. Ащ ехьылIэгъэ граждан-скэ дэо Иоф судым рахьыллагъ.

ХэгъэунэфыкIыгъэн фае ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ыкIи ащ ичIыпIэ органхэм 2010-рэ илгъэсым ишышъхъэлэу къысхъуагъэу Iэрылхъэ шIыкIэклэ ны (унэгъо) мылкъур къаIы-хыгъэным ехьылIэгъэ фэлэ-фашIэхэр афэзыгъэцкIэнэу зылорэ фирмэхэр пы-щэгъу шыгъэнхэр шынагъоу зэрэщы-тыр цыфхэм агурыгъэлэгъэным ехьы-лэгъэ къэбархэр радиомкIэ, телевиде-ниемкIэ, гъэзетхэмкIэ ренэу зэралгъагъэ-Iэсыщтыгъэхэр. Арэу щытми, шыIэ-ныгъэм къызэригъэлэгъэуагъэмкIэ, ахьщэр IэрылхъэкIэ къаIыхыгъэным дихьыххэрэр, ПФР-м алгыгъэлэсырэ къэбархэр десэ зыфэмыхъухэрэр джыри шыIэх.

Ащ къыхэкIэу, ПФР-м и Адыгэ рес-публикэ Къутамэ илIыкIоу Э. Т. Цуа-мыкъом Адыгэ Республикэм и ГТРК икорреспондентхэу суд зэхэсыгъом шылагъэхэм ариIозэ, ны (унэгъо) мыл-къум ехьылIэгъэ сертификат зилэхэм джыри зэ агу къыгъэкIыжыгъ: «Фе-деральнэ законэу «КIэлэцIыкIу зилэ унагъохэм хэгъэхъожь шIыкIэм тетэу къэралыгъо IэпыIэгъу ятыгъэным ехьылIагъ» зыфилоу номерэу 256-ФЗ зытетэу 2006-рэ илгъэсым тыгъэгъазэм и 29-м къыдэкIыгъэм ыгъэнэфэрэ шап-хэхэр дэх имыIэу гъэцкIэжыгъэнхэм ыкIи а граждан купхэм закон фиты-ныгъэу яIэхэр къэухъумэгъэнхэм фэшI цыхъэ зыфэпшIынэу щымыт фирмэхэр пыщэгъу шъуымышIэхэу, ны (унэгъо) мылкъур гъэфедэгъэнымкIэ ПФР-м ичIыпIэ органхэм зафэбгъэгъэныр ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ пстэуми игъо афелэгъу».

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ и пресс-къулыкъу.

Опсэу, Мыхьамэт!

Къуныжъ Мыхьамэт зыфэ-дэр наукэм пылг цыфхэм къафэплогэнэу шытэп. Ау ар зышлэрэр ахэми язакъоп — клэлэгъаджэхэри клэлэеджаклохэри ащ фэразэх. Мыхьамэт иучебникэу «Литературэм реджэнхэу тхылъ» зыфилогрэмклэ я 7-рэ классхэр еджэх. Сэри мы учебникыр зэрэтхыгъэ-зэрэгъэпсыгъэм сифошлэн кысфигъэпсынклэу ильэсыбэрэ клэлэеджаклохэр резгъэджэгъэх. Арышгъ, теубытагъэу къэслон слъэкышты: клэлэгъаджэм инепэрэ пшэрылхэр рызэшлуихын ыльэкынэу, литературэм иегъэджэнклэ шы-клэ-амал зэфэшхьафхэр къэ-зытырэ тхылъ ямышыклэу мыр гъэпсыгъэ, учебник-хрестоматие зыфалорэм ипринципхэр ылапсэу тхыгъэ. Зэрэфэу, а шыклэр джырэ литературэ егъэджаклэм анахь ишы-клагъэу шыт, сыда зыплоглэ литературэ урокхэм текстхэм уакъышдэжэ къодыеклэ икыш-тэп. Укызаджэрэр художественнэу зэрэгъэпсыгъэ шы-клэр теоретическэу кызызэхп-фызэ, клэлэеджаклохэм тек-стым кыгъэлъэгъорэ хьугъэ-шлагъэхэм анэмыкл литературэ шлэныгъэхэр агъотыныр — джары анахь пшэрылг иныр. Упчлэхэмрэ логшлэнхэмрэ гупшыс ахэлъэу, мэхьанэ ялэу зэхгъэуцагъэ, лъэныкы пстэуу произведенийем изэхъфын-зэгъэшлэн укызырэклоглэн плэ-кыштыхэр къеубыты. Ахэр ме-тодическэу шыгъэхэу, тхаклом, усаклом, драматургым атхы-гъэхэр нахь куоу къагуры-лонхэм, авторымрэ ащ ытхы-гъэхэмрэ зэклогрымычыгъэхэу, зэгъусэхэу, зэхпхыгъэхэу зэх-

фыгъэнхэм уфашэу шыт. Амал зэфэшхьафхэу тхылъым шы-гъэфедагъэхэр: произведение за-улэ зэрагъэпшэныр, едзыгъом е зэклэ произведением ижабзэ идэхагъэ лъыплъэнхэр, адыгэ литературабзэм ыкли жэрыло къэлуаклэм рапхызэ текстыр пычыгъо-пычыгъоу агошыныр ыкли а пычыгъохэм ятемэклэ, кызытегушылэхэрэмклэ шхъэ фашыныр, геройхэм алыплъэ-ныр ыкли характеристикэ къа-ратыныр, лирическэ ыкли эпи-ческэ геройхэр, образхэр зэрэзетеклэхэрэм ипкыгъохэр кыыхагъэпшын алъэкыныр, ли-тературэм итеорие шыщ тер-минхэм къарыкылырэр джау сымди езырэу зэрагъэшлэным кышчымыуцухэу, произведение-хэмклэ кызызэхафыныр, зэра-гъэпшэныр, текстхэм лог ада-шлэ зыхьуклэ, ахэм къахэфэрэ гушылаклэхэр (архаизмэхэр) кыыхатхыкылыныр, ахэм къары-кылырэр зэхафыныр, нэмыкл-хэри.

Къуныжъым илогшлагъэ шлогъабэ хэлъ, учебникыр зэрэ-щытын фаем мыр ишыс, уахьтэм диштэу технологияклэ-хэр гъэфедэгъэнхэм тегъэпсы-хьагъ.

Тхылъыр зетхым ыужи Мы-хьамэт гупсэфыгъэп. «Сшлагъэр икышты, къэнагъэр клэлэ-егъаджэм илог» — ылауагъэп. Тхылъыр, клэлэгъаджэр, клэлэ-еджаклог зэрэзедитхэхэрэр, зэрэзэхьулэхэрэр зэригъашлэ шлогыгъоу урокхэм ачлэсыгъ.

Адыгэ хэку еджэплэ-интерна-тыштыгъэр Адыгэ республикэ гимназие зашлыжым, адыгабзэр нахь куоу зыщызэрагъэшлэшт классхэр кызызлаухыгъэх, ады-габзэмрэ литературэмрэ анэ-

мыклэу предметкылырэр члалъ-хьагъэх, клэлэеджаклогхэр ра-гъэджэнхэу шлэныгъэлъэжхэр гимназием къырагъэблэгъа-гъэх. Ахэм ашышыгъэ Къу-ныжъыри. логтхьэбзэ зэфэш-хьафэу зэхатщэрэмэ Мыхьа-мэт къахэлъэжыгъ, кыдделлагъ, лъэпкэ кадрэхэр гъэхьазыры-гъэнхэмклэ, гимназиер зэтеуцо-нымклэ ишлуагъэ кыгъгэ-кылауагъ.

Нэмыкл лъэныкыоклэ мыщ игугъу пшыныр тефэ. «Шу зышлэштыр упчлэжырэп» ало. Джащ фэдэ Мыхьамэт зэрэзе-кылауагъэр. Шушлагъэм ишыкы-бэу зэтефыгъэ. Фаем кыгъо-ты зыфишлэштыри, ар зэри-шышты шлыклары. Лъэпкэ про-ектэу «Гъэсэныгъ» зыфилогрэм кыыхиубытэрэ зэнэкъокыоу Урысые Федерацием зэхитшэрэм (ащ шлухьафтынэу сомэ мини 100 кыгъу) 2009-рэ ильэ-сым сыхэлэжыгъ. Ащ ишы-клэгъэшт документхэр згъэ-хьазырыхэ зэхьум Мыхьамэт кысфаригъэхьыгъэх сиурокэу зычлэсыгъэхэм яхьыллэгъэ ре-цензиэхэри, сифошлагъэ зыфэ-дэр кызылотыкылырэ тхыгъэш-хуи. А зэнэкъокыум теклоны-гъэр кызызэрэщидэхыгъэм Къуныжъым ишлушлэ лахь и хэлъ. Джыри зэ «Опсэу!» есэло.

Мыхьамэт юбилей мэфэ-клэу хигъэунэфыкыгъэм пае сэри сидуагъэу сыфэгышлэ, тапэкли гъэхьагъаклохэм афэ-клонэу, цыфыбэ ыгъэгышлон ыльэклэу, псауныгъэ илэу бэрэ кыгъхэтынэу фэсэло.

БЛЭГЪОЖЪ Мир.
Адыгэ Республикэм на-
роднэ гъэсэныгъэмклэ
изаслуженнэ логышлэ.

Бзылъфыгъыш

Советскэ Союзым ильэхьан тикъуаджэу Гъобэкъуае дэхэр дэгъоу лажьэщтыгъэх, джы логшлэн амыгъотэу ащ кыдэнагъэр бэ. Шыпкыбэ, джы логшлэн плэмэ, унэгъо хатэм дэшыхьанэу бгыотыштыр маклэп. Заводи фабрики зэхэтэкъуагъэх. Колхозхэри шылэжыхэп. Цыфхэм янахьыбэр хатэхэм абэнэжыгъэхэу лог ашлэ.

Унэгъуиш сугъунэгъу: Сшашу Нурыет, Бэгъушгъэ Свет, Къат Рай. Нурыетрэ Светэрэ азыфагу сис, логшлагъэ сэлъэ-гъу. Раисэ илогшлагъэ сышыгъуаз. Нэбгыришми яхатэхэр дэгъоу алэжыых. Мыхэр анахь кызызлахэзгъэщыхэрэр язакъоу хатэр зэралэжырэп ары. Нурыет клэлитлу ил шхьае, ахэр кыутырэу Шевченкэм унэ щашфэгъу дэсых.

Нурыет клэлэгъэджэгъ, пенсием зэклом, ихатэ идэлэ-жэны зыфигъэзагъ. Соткэ 30-м цумпэ щигъэтысыгъэу ишпыпкыбэу дэлажэ. Нахьыбэрэ изакъоу хатэм лог шешлэ, зыгъэпсэфыгъо мафэхэм иклэлэ нахьыкыбэ дэлэ. Ащ фэдиз хатэр къэбзэ-лъабзэу ылыгъ, зы уци дэплъэгъоштытэп. Ащ фэдиз цумпэм уарзэ ачлэлыхэ, егъэбагъо. Бжыхэ зыхьуклэ хатэр еукъэбзыжы. Мафи чэци плэми хьунэу ихатэ щэ-лажэ. Зы ильэсым ицумпэ сомэ мини 100-м ехьу клэхы, ащклэ унагъор ылыгъ.

Ятлонэрэр, бзылъфыгъэр Бэгъушгъэ Свет, ычлэ шып-кыбэр Аминэт. Ащ иунэ тапэклэ шыт. Цумпэ ышлэрэп, ау хатэр зэтеуыгъэу елэжы, пшхынэу къэкы хабзэр зэклэ дешылыхэ. Икартоф хьасэ нахь дэгъу къуаджэм дэлъэп. Сеплэу сышэрэс плонэу къэбзэ-лъабзэу ылыгъ. Светэ илл сымадж, хатэм хахьэрэп. Урягъунэгъуныкы ахэр дэгъух.

Ячэнэрэр Къат Раисэ, метрэ 200 горэмклэ спэчыжы нылэп. Ащи изакъу, илл псаужэп. Пшээштытлу ил шхьае, Мыекъуапэ дэсых, тхьаумэфэ мафэхэм къэклогъэш, янэ дэлэ. Адрэ мафэхэм Раиси изакъоу хатэр елэжы.

Раисэ пенсием кылауагъэ шхьае, кыелэлэхэш, еджаплэм маклош, кышцэлажэ. Джарэуштыгъу логитлур зэдэгъэцаклэ.

Светэ фэдэу Раиси ишагу чэтыр диз. Ахэм адехьух тхьа-чэтхэри. Сад дахи кыгъэкыгъ. Ичыгъхэм къапыклэхэрэм ягъо зыхьуклэ, гъунэгъухэр дешэхэш, афэхьыштым фэ-диз арегъэшхы.

Сшлэрэп ащ фэдиз кылауагъэ Раисэ кызыдырихырэп. Пчэ-дыжым чэмыр ешыш, дефы, чэт-тхьачэтэу илэ купышхор егъашхэ. Етланэ еджаплэм нэсы. Иунэ тло зэтети къэбзэ зэпыт. Чэмым фэшхьафэу шклэ цыкылуи ехьу. Сыдигъуи нэгышлу, ыгу клэдырэп. Ащ фэдызыр зэдэзыгъэцэкларэ бзылъфыгъэр чэф зэпыт.

НЭМЫТЭКЪО Ибрахым.

Нахь маклэ хьурэп

Псауныгъэр къэухьумэгъэ-нымклэ Дунэе организацием (ВОЗ-м) 1983-рэ ильэсым унашэ зэришыгъэм тетэу, жьоныгъуаклэм иячэнэрэ тхьа-умафэ СПИД-м илыкыгъэхэр агу кызышагъэкыжыхэрэ ма-фэу агъэнэфагъ. Ильэс къэс а мафэм епхыгъэ логтхьабзэхэр девиз гъэнэфагъэ ялэу зэхашэх, зэшлуахых.

Мы ильэсым зэрахьашт логтхьаб-зэхэм девизу ялэм — «СПИД-р къэ-жъугъэуцу. Шъуигушылэ жъугъэцэ-клэж» — нафэ къэшлы гъэцэклогло хаб-зэми обществэми мы гумэкыгъом аналэ нахь тырадзэн зэрэфаер.

Мыщ фэдэ мафэ дунаим щыпсэухэ-рэм яшылэныгъэ кыыхэхьаным сыда мэхьанэу илэр, мурадэу ащ изэхэщакло-хэм зыфагъэуцужырэп? Пстэуми апэу къэралыгъо хэбзэ органхэм ыкли цыф кызызэрыклогхэм ВИЧ/СПИД-м епхыгъэ гумэкыгъохэм нахь ягупшысэнхэр ыкли ВИЧ-инфекции кызызыхагъэщы-гъэхэр социальнэу ухьумэгъэнхэр, ялэзэгъэныр, профилактикэм нахь зегъэ-ушомбгъугъэныр ары. Джащ фэдэу, зэклогми агу къагъэкыжы ашлогыгу ВИЧ/СПИД зилэхэр тэ зэрэтшышхэр, ахэр ахэуушхьафыкы зэрэмыхьышхэр. Пстэуми анахь логыгъо шхьафэу мы мафэм изэхэщаклогхэм кыыхагъэщы-рэр а уз шынагъохэр цыфхэм зэрэзэ-пахыжырэ шлыкэхэм ягугъу джыри къэшлыгъэныр, псауныгъэр къэухьу-мэгъэным кыфэджэгъэныр ары.

ВИЧ-инфекции зилэу Урысые Феде-рацием исым ипчъагъэ хэхьо нахь, кышыкыларэп. Пчъагъэхэм кызызэра-гъэлагъэрэмклэ, **мы лъэхьаным нэбгы-рэ 650 231-мэ инфекциер къахагъэ-шыгъэу учетым хэтых, ахэм ашы-шэу 5844-р — клэлэцыкылух, аныбжэ ильэс 15-м нэсы. Зэрагъэ-унэфыгъэмклэ, мафэ къэс Урысыем шыпсэурэ нэбгыри 160-мэ СПИД-р ялэ мэхьу. 2011-рэ ильэсыр пштэмэ, нэбгырэ мин 62-мэ инфекциер ялэу Урысыем шагъэунэфыгъ.** Ар 2010-рэ ильэсым егъэпшагъэмэ, проценти 5-клэ нахьыб.

Специалистхэм кызызэрагъэщырэ-мклэ, ВИЧ-инфекциер зилэу агъэунэфы-гъэхэм янахьыбэм узыр наркотикыр зэрэзыхалхьэрэ мастэхэмклэ «зэраты-жыгъ».

Хьулыфыгъэ-бзылъфыгъэ зэфышы-тыклэхэр къэкылапэ зыфэхьугъэ сима-джэхэм япчъагыи хэхьо. Аужырэ ильэси 6-м кыкылоцл ВИЧ-р зилэ бзылъфы-гъэхэр фэдитлуклэ нахьыбэ хьугъэх.

Темыр-Кавказ ыкли Кыбылэ феде-ральнэ шьолгырхэм 2011-рэ ильэсым итыгъэгъэзэ мазэ и 31-м ехьулэу нэ-бгырэ 25866-рэ инфекциер ялэу учетым ащахэтэр.

1997-рэ ильэсым кышцегъэжыгъэу 2012-м ижьоныгъоклэ мазэ и 1-м нэс Адыгэ Республикэм шыпсэухэрэм ашы-шэу нэбгырэ 461-мэ ВИЧ-инфекциер къахагъэщыгъ. Ахэм ашышэу 91-мэ ядунай ахьожыгъ (2011-м — нэбгы-рэ 18-мэ, мы ильэсым имэзи 4 кыкылоцл

— нэбгыри 7-мэ). Анахьыбэу сима-джэхэр зышагъэунэфыгъэхэр Мыекъопэ, Тэхьутэмыкыое, Красногвардейск рай-онхэр ыкли кыалэу Мыекъуапэ.

Тызыхэт ильэсым пыкыгъэ мэзи-плым кыкылоцл республикэм ВИЧ-ин-фекциер илэу нэбгырэ 25-рэ шагъэунэ-фыгъ. Икыгъэ ильэсым ащ фэдэ иуахь-тэ — нэбгырэ 20.

ВИЧ-инфекциер зилэхэр учетым хагъэуцохэу зырагъэжыгъэм кышчы-ублагъэу (1997-рэ ильэсыр) Адыгеим шыпсэурэ бзылъфыгъэ зэкпэджэ 92-м мы узыр къахагъэщыгъ. А пчъагъэм шышэу 2011-рэ ильэс закъом учетым хагъэуцухэр нэбгырэ 15 мэхьу, 2012-м пыкыгъэ мэзиплым кыкылоцл — нэ-бгыри 6. Ахэм афэдэ бзылъфыгъэхэм сабый 55-рэ къафэхьугъ, клэлэцыкылу 11-р — 2011-м, сабыи 2-р — 2012-рэ ильэсым кэхьугъэх.

Жьоныгъуаклэм и 5-м ехьулэу дис-пансер учетым клэлэцыкылу 19 хэт, нэ-бгыри 3-м диагнозуу «ВИЧ-инфекция» афагъэуцугъ.

Лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфилогрэм кызызэрэдилытэу, ВИЧ-ин-фекциер ялэмэ гъэунэфыгъэным фэшл 2011-рэ ильэсым нэбгырэ 54392-рэ упльэкунхэм къахарагъэубытагъ. Мы ильэсым пыкыгъэ мэзиплым — нэ-бгырэ 19181-рэ.

СПИД-м илыкыгъэхэр тыгу къэд-гъэкыжызы, а уз шынагъор илэу непэ кыддэпсэухэрэри зышцыдгъэгъушхэ хьуштытэп. Ахэр тэ тизэхэшлык, тигу-клэгъу щэклэх.

Л. В. МАРТЯНОВА.
СПИД-м ыкли зэпахырэ узхэм
апэуцужыгъэнымклэ Адыгэ рес-
публикэ Гупчэм иврач шхьаф.

Сурэтшыгыгъэ анахь дэгъухэр

Адыгъ тхэклошхоу КIэрэщэ Тембот кызыхъугъэр илгъэси 110-рэ зэрэхъурэ мэфэкIым ипэгъокI лoфтхъабзэхэр зэфэдэ-кIэ тиреспубликэ шызэхашцх, щэкIох.

Муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрации гъэсэнэгъэмкIэ и Комитет игъоу зэрилгытагъэу, кIэлэцIыкIухэм, еджакIохэм творческэ амалхэу сурэтшы-нымкIэ ахэлхэр, зэлъашIэрэ тхэклошхом ипроизвeдeниeхэр зэрэзэхашыкIэу, зэрагуры-

лохэрэр агъэунэфэу, кыыхагъэ-щымэ ашIоигъоу КIэрэщэ Тембот ипроизвeдeниeхэмкIэ сурэтшыгыгъэ анахь дэгъумкIэ къалэм зэнэкъокъу шызэхашцгъагъ.

«Къэлэмырэ тхъапэмрэ сштагъэ...» ащ зэреджагъэхэр. Лoфтхъабзэр тIоу гошгыгъагъэ: еджакIэхэм (мэлылфэгъум и 16-м щегъэжыгъэу и 30-м нэс) ыкIи къалэм (жьоныгъуаклэм и 5-м щегъэжыгъэу и 14-м нэс), ныбжымыкIэ купитIоу ахэр зтэутыгъагъэх. Зэнэкъо-

къум нэгъырэ 57-рэ хэлэжыагъ, ахэр къалэм игурыт еджакIэхэу NN 2-м, 5-м, 6-м, 7-м, 9-м, 10-м, 11-м, 15-м, 17-м, 22-м, 23-м, 28-м ашеджэхэрэр арых.

БэмышIэу зэнэкъокъумкIэ жюриим кIэху зэфэхысыжхэр ышыгъэх ыкIи тхакIом илитературнэ музей сурэтшыгыгъэ анахь дэгъухэр кызылэкIэ-кIыгъэхэр шагъэшIуагъэх. КIэлэ-еджакIохэм ясурэтшыгыгъэхэм лъэныкъо зэфэшхьафхэмкIэ жюриим уасэ афишыгъ: адыгъ шыуашэр зэрашIэу кызыратыгъэмкIэ, пейзажыр кызырагъэ-лгъэгъуагъэмкIэ, сурэтшы-ны кyuлaйныгъэмкIэ ыкIи произвeдeниeм итемэ кызырэралоты-кIырымкIэ. А зэкIэмэ ялгы-тыгъэу КIэрэщэ Тембот илитературнэ музей ыцIэкIэ мыхэм шытху тхыльхэр аратыгъэх: Рачик Дмитрий, Марина Масловам, Еремина Олеся, ПлатэкIо Салбий, Барышева Александрэ, Свинухова Александрэ, Башкова Кристинэ, КIэрэщэ Маринэ, Коломейцова Ксения, Абрэдж Замирэ, ХьакIэгъогъу Астемир, нэмыкIхэми.

Къалэу Мыекъуапэ иадминистрации гъэсэнэгъэмкIэ и Комитет адыгабзэмкIэ иметодистэу ХьокIо Иринэ игъоу зэ-

рилгытагъэу, мэфэкI зэнэкъо-къум пэрыт чIыпIэхэр кышы-дзыыхыгъэхэм дипломхэр афи-гъэшхошагъэх. Зы чIыпIэ пэпчэ нэгъырэ тIурытIу (ныб-жыым елытыгъэу) зэдиуцагъ.

Апэрэ чIыпIэр:

Татьяна Сличная, гурыт еджакIэу N 9-м ия 5-рэ класс шеджэ;

Татьяна Киселевар, еджа-пIэу N 18-м ия 8-рэ класс ис.

ЯтIонэрэ чIыпIэр:

Виктория Лучкина, гурыт еджакIэу N 11-м ия 6-рэ класс иеджакIу ыкIи Ирина Стародубцевар, гурыт еджакIэу N 17-м шеджэ.

Яшэнэрэ чIыпIэр:

Лидия Колосовар, гурыт еджакIэу N 23-м ия 5-рэ класс шеджэ ыкIи Анастасия Гаврик, гурыт еджакIэу N 7-м ия 8-рэ класс кьеухы.

Мыхэм якIэлэегъаджэхэми гъэсэнэгъэмкIэ Комитетым рэ-зэныгъэ тхыльхэр аритыгъэх.

Жюриим хэтыгъэх музейим илофшылэхэр ыкIи сурэтшы-нымкIэ къалэм иеджакIэхэм якIэлэегъаджэхэм ащыщхэр. Ахэм кызырэлгъагъэмкIэ, сурэтшыгыгъэхэу шылэхэм ате-зышыкIыгъэхэм ялэшлагъэхэр шагъэзыгъэх, тхакIом ипроизвeдeниeхэмкIэ ежэ-ежырэу кын ззыгъэлгъэгъухи сурэтхэр зышыгъэхэр ары анахьэу кы-хагъэшыгъэхэр.

Сурэтшыгыгъэ анахь дэгъу-хэмкIэ къэлэ зэнэкъокъум икIэху мэфэкI нэшанэ хэлъэу кIуагъэ, кIэлэеджакIохэм адыгъ къашхохэр дахэу къашыгъэх, Адыгейм, республикэм яхы-лгъэгъэ оредхэр кышчIуагъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр авторым иех.

СЭМЭРКЪЭУМ, ЛАКЪЫРДЫМ ЯКЪОГЪУП

Адыгъэхэми ар яклас

КъэпIон плъэкIына сиуз зыфэдэр?

Поликлиникэм Махылэ кIуагъэ. Вра-чыр зэрыс кабинетым зехэм еупчIыгъ:

— КъысэпIон плъэкIына сиуз зыфэ-дэр тэрэзэу агъэунэфыгъэмэ? Сэ зэхэ-хыгъэ пневмоне зилэхэр врачхэм агъэ-хъужьэу, ау тифым илIыкIыхэу.

— Ащ фэдэ сэ зыкIи къысэхъулIагъэп, илгъэс пчъагъэ хъугъэш Iоф зышIэрэр, сэ пневмоне зилэ сымаджэхэм сIагъэ хъумэ, а узым фэшхьаф илIыкIыхэрэп.

Аужынкъэрэу плъэгъужьы пшIоугъоу зи ппэблагъэ уилэба?

— Гукъау нахь мышIэми, сэ, Ис-хьакъ, къыосымылон слъэкIыштэп, уип-сауныгъэ лъэшэу гукIодыгъу, — кы-риIуагъ врачым. — Зи ппэблагъэ аужып-къэрэу плъэгъужьы пшIоигъоу уилэба?

— Бэу сиI, — ыгу пызыжыгъэу джэуап къетыжы Исхьакъ.

— Хэта ар?

— Ощ фэшхьаф врач.

Лэхъунхэр джы сцэмэ къярэлэл!

Цэлучым дэжэ чIэхьагъ Мыхьамодэ. Врачым ащ ыжэ зэтырыргъэх, дэгъоу даплы, кыриIуагъ:

— ПсынIкIэу цитIу Iумычыгъэ хъу-штэп.

Мыхьамодэ зэкIэм пкIантIэр кы-тырикIагъ.

— ШIэхэу укъэщынагъ! Ешъу мы стаканым ит уц дыджым. Мыхьамодэ гуIэгъэ ешъуагъ, ау хъагъэ ишIуагъэ къэкIуагъэп. ЯтIонэрэу кыритыгъ.

— Сид, тIэкIу ишIуагъэ къэкIуагъа?

— О-уиу, ащ фэдэ цыф еIуа! ЛIэ-хъупхэр джы сцэмэ къярэлэл!

Къысэптыгъэ хъашъор стхьакIумэхэм хэта къарызыхыжыщтыр?

Самолетым пассажирхэр зетIысхъэ-хэм, стюардессэм зэкIэми агъэунэш-кIурэ хъашхохэр аритыгъэх, ашхырэм фэдэу зашIыкIэ, атхьакIумэхэм само-летым пыIуIкIырэ жъот мэкъэшхор зэ-хамыхыштэу ариIуагъ. Самолетыр кызытIысыжым, Ахьмэд стюардес-сэм кIэрыхыи риIуагъ:

— А сипшъашъ, къысэптыгъэ хъашъор стхьакIумэхэм хэта къарызы-хыжыщтыр?

А зыр титIуи тфэхъушт

Къасимэ имашинэ исэу тучаным Iутызэ, нэгъыритIу ыдэжэ кыIухьагъ чф яIэу.

— Сид, ныбджэгъужь, тутын кы-

тэптын плъэкIына? — кыриIуагъ.

— Олахэ сымышIэрэ, сэ тутын сешъорэп.

Ар агу римыхъэу ешъогъытIур Къа-симэ кыжэхэкIуатэхэу, кабинэ шъхьа-ныгъупчъэ Iухыгъэм ибанэхэу рагъэ-жыагъ. Къасимэ кыгурыIуагъ дахэкIэ нэгъыритIур зэрэIумыкIыжыщтыр.

— Зэгъу, мары моу машинэм сыкъи-кIынышъ, кышышъостышт, — ыIуи, кыкIыгъэ монтировкар ыIыгъэу. Апэ къебэныгъэм тыриубыти окIаеу зеом, укIорэу риутыгъ. ЕтIанэ ятIонэрэм зыкыфигъази еупчIыгъ:

— Сид, ори тутын уешъошца?

— Хъау, тхъауегъэпсэу, а зыр титIуи тфэхъушт, — ыIуагъ кьехъулIэщтыр кыгурыIуагъэу.

Шапхъэр зытешъухыщтыр скъо!

Хъарунэ шыгъынхэр зышадырэ ате-льем кIэкозэпыл аригъэдынэу чIэхьагъ.

— КIэкозэпыл сфэшгъуд, ау шапхъэр зытешъухыщтыр скъо! — ариIуагъ.

— Сыда?

— ШьошIа, сиынбджэгъухэр, джы ащ нахыбэрэ сщэфыжыын слъэкIы-штэп, сэ тIэкIурэ зысшыгъыкIэ, къэнэ-жыырэр скъо ылэжэжыщтыр.

ОшIэмэ къахэхыба?

Мышъэост тучаным чIэхьагъ кIэнкIэ кышцэфынэу.

— Къысэт кIэнкIэ тIокI чэт шIу-

цIэмэ къакIэцIыгъэмэ ащыщэу, — риIуагъ тучантесым.

— А кIэнкIэхэр о ошIэмэ къахэхых, — кыриIуагъ тучантесым.

Мышъэост анахь кIэнкIэ инхэр къа-хихыгъэх, ауасэ тучантесым рити, ту-чаным кычIэкIыжыгъ.

Сыга, агрэхэр птхьакIыщтхэба?

Сэфэрбый IофшIэн ужым зигъэп-скIынэу хьамамэм кIуагъэ.

— Хьамамэм Iоф ешIа? — еупчIыгъ кассиршэм.

— ЕшIэ.

— Псыфаби чыIи шыIэхэ?

— ШыIэх.

— Ащыгъум кысэт билет слъа-кьохэр стхьакIыщтхэба?

— Сыда, агрэхэр птхьакIыщтхэба?

Тауштэу ащ фэдизэу үзэрэщытыгъэр къэпшIэжыыра?

Аслъан судым екIоллагъ шыхъатэу. Судыр кьеупчIы:

— Метрэ тхъапшыкIэ машинитIур зызэутэкIыхэм упэблагъэу ушытыгъа?

— Метрэрэ сантиметрэ тIокIырэ тфырэкIэ сыпчэжыгъэу шыштыгъ.

— Тауштэу къэпшIэжыыра ухэмы-укъоу ащ фэдизэу үзэрэщытыгъэр? — судьяр шIогъэшIэгъонэу кьеупчIыгъ.

— Сэ мыш шыхъатэу сыккелIуа-лэмэ а упчIэр кызырэсэптыщтыр сэшIэти, пэшIорыгъэшъэу шыштыгъ.

ХЪОДЭ Сэфэр.
IофшIэным иветеран.

Хьалъэкъуай.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм изакон зауламэ зэхьоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2012-рэ ильэсым гъэтхалэм и 21-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Транспорт хэбзэлахьым ехьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2002-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 28-м аштагъэу N 106-р зытетэу «Транспорт хэбзэлахьым ехьылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм изаконотательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2002, N 12; 2003, N 11; 2004, N 3, 5, 11; 2005, N 4, 11; 2007, N 11; 2008, N 11; 2009, N 2, 10; 2010, N 3, 11; 2011, N 6) зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, я 4-рэ статья ия 5²-рэ Іахь ия 3-рэ пункт хэт гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Президент» зыфиохэрэр гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ» зыфиохэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Я 2-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Организациехэм ямылгъу тыралъхъэрэ хэбзэлахьым ехьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2003-рэ ильэсым шэклогъум и 22-м аштагъэу N 183-р зытетэу «Организациехэм ямылгъу тыралъхъэрэ хэбзэлахьым ехьылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм изаконотательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2003, N 11; 2005, N 11; 2006, N 6, 11; 2008, N 6; 2009, N 4, 7; 2010, N 3, 11) зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, я 4-рэ статья ия 2²-рэ Іахь ия 3-рэ пункт хэт гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Президент» зыфиохэрэр гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ» зыфиохэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Я 3-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет зэфышытыклэхэр зэрэщыгъэпсыгъэхэм ехьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2008-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 23-м аштагъэу N 224-р зытетэу «Адыгэ Республикэм бюджет зэфышытыклэхэр зэрэщыгъэпсыгъэхэм ехьылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм изаконотательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2008, N 12; 2009, N 4; 2011, N 7, 11) зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, я 3-рэ статья ия 3-рэ Іахь хэт гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Президент» зыфиохэрэр гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ» зыфиохэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Я 4-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэу ышлыштыр зыфэдэм ыкли ашклэ къэралыгъо программэхэм яхьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 1997-рэ ильэсым бэдзозгъум и 8-м аштагъэу N 45-р зытетэу «Адыгэ Республикэм социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэу ышлыштыр зыфэдэм ыкли ашклэ къэралыгъо программэхэм яхьылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм изаконотательствэ зэхъугъоягъэхэр, 1997, N 7) зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, я 4-рэ статья ия 3 — 5-рэ Іахьхэм, я 5-рэ статья ия 3-рэ Іахь ахэт гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Президент» зыфиохэрэр

гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ» зыфиохэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Я 5-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «2025-рэ ильэсым нэс Адыгэ Республикэм социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэмклэ истратегие ехьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2009-рэ ильэсым шэклогъум и 23-м аштагъэу N 300-р зытетэу «2025-рэ ильэсым нэс Адыгэ Республикэм социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэмклэ истратегие ехьылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм изаконотательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2009, N 11; 2011, N 8) зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, гуадзэу «2025-рэ ильэсым нэсклэ Адыгэ Республикэм истратегическэ план» зыфиорэм хэт гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Президент» зыфиохэрэр ищыклэгъэ падежхэм арытхэу гушыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ» зыфиохэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Я 6-рэ статья. Мы Законом кІуачІэ иІэ зыхьурэр

Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щегъэжъагъэу мы Законом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан

кь. Мыекъуапэ,
мэлылфэгъум и 2, 2012-рэ ильэс
N 81

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Бюджет Іофыр Адыгэ Республикэм зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2012-рэ ильэсым мэлылфэгъум и 25-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Бюджет Іофыр Адыгэ Республикэм зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2008-рэ ильэсым мэлылфэгъум и 8-м аштагъэу N 161-р зытетэу «Бюджет Іофыр Адыгэ Республикэм зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм изаконотательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2008, N 4, 7; 2009, N 4, 7, 10; 2010, N 3, 7, 8; 2011, N 6, 8, 11, 12) мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) я 5-рэ статья ия 2-рэ Іахь хэт пчъагъэу «10»-р пчъагъэу «20»-клэ зэблэхъугъэнхэу;

2) я 12-рэ статья ия 22-рэ пункт, я 8¹-рэ шъхъэм, я 31¹-рэ статья ышъхъэрэ итекстрэ, я 31²-рэ статья, я 31³-рэ статья ия 3-рэ, ия 10-рэ Іахьхэм ахэт гушыІэхэу «ильэсым телъытэгъэ отчетым ипроект» зыфиохэрэр ищыклэгъэ падежхэм арытхэу гушыІэхэу «ильэсым телъытэгъэ отчетыр» зыфиохэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Я 2-рэ статья. Мы Законом кІуачІэ иІэ зыхьурэр

Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щегъэжъагъэу мы Законом кІуачІэ иІэ мэхъу ыкли 2012-рэ ильэсым щылэ мазэм и 1-м кышгегъэжъагъэу правэм ыльэныкьоклэ азыфагу иль хъугъэ зэфышытыклэхэм алъэлэсы.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан

кь. Мыекъуапэ,
мэлылфэгъум и 28-рэ, 2012-рэ ильэс
N 85

Адыгэ Республикэм и министрэхэм я Кабинет иунашъу

2012-рэ ильэсым ия 1-рэ квартал Адыгэ Республикэм икьуаджэ дэт унэм изы квадратнэ метрэ гурытымклэ бэдзэр уасэу илагъэр гъэнэфэгъэнхэм ехьылагъ

Урысые Федерацием и Правительствэ 2002-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 3-м ышлыгъэ унашъоу N 858-р зытетэу «Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ федеральнэ программэу «2013-рэ ильэсым нэс кьуаджэм хэхьоныгъэу ышлыштым ехьылагъ» зыфиорэм диштэу Адыгэ Республикэм и министрэхэм я Кабинет унашъо ешлы:

1. Урысые Федерацием игражданхэу кьуаджэхэм ащыпсэухэрэм, унэгъо ныбжьыклэхэу, специалист ныбжьыклэхэу кьуаджэм щыпсэухэрэм ыкли Іоф щызышлэхэрэм е кьуаджэм щыпсэунхэу ыкли щылэжъэнхэу Іоужыхъэ зышІоигъоухэм унэ рашыным (ращэфыным) пае социальнэ ахьщэ ІэпыІэгъоу аратыштым ибагъэ къэлъытэгъэнхэм фэшІ кьуаджэм дэт унэм изы квадратнэ метрэ гурытымклэ бэдзэр уасэу иІэр — 2012-рэ ильэсым ия 1-рэ квартал Адыгэ Республикэмклэ унэм изы квадратнэ метрэ пае гурытымклэ бэдзэр уасэу Урысые Федерацием ре-

гион хэхьоныгъэмклэ и Министерствэ ыгъэнэфагъэм шъхъадэмыкІырэр — мыщ фэдизынэу гъэнэфэгъэнхэу;

1) муниципальнэ образованиеу «Кошхъэблэ районымклэ» — сомэ 15600-рэ;

2) муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районымклэ» — сомэ 23250-рэ;

3) муниципальнэ образованиеу «Тэхьутэмыкьое районымклэ» — сомэ 20800-рэ;

4) муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районымклэ» — сомэ 14400-рэ;

5) муниципальнэ образованиеу «Шэуджэн районымклэ» — сомэ 10000-рэ;

6) муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэклэ» — сомэ 23250-рэ;

7) муниципальнэ образованиеу «Адыгэжъалэклэ» — сомэ 23250-рэ;

8) муниципальнэ образованиеу «Айрюмовскэ кьоджэ псэупІэмклэ» — сомэ 9000-рэ;

9) муниципальнэ образованиеу «Джэдэжэ кьоджэ псэупІэмклэ» — сомэ 9700-рэ;

10) муниципальнэ образованиеу «Келермесскэ кьоджэ псэупІэмклэ» — сомэ 9500-рэ;

11) муниципальнэ образованиеу «Белосельскэ кьоджэ псэупІэмклэ» — сомэ 19000-рэ;

12) муниципальнэ образованиеу «Хьатикьое кьоджэ псэупІэмклэ» — сомэ 18000-рэ.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щегъэжъагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ишъэрылхъэр зыгъэцакІэу Алексей ПЕТРУСЕНКО

кь. Мыекъуапэ,
мэлылфэгъум и 12, 2012-рэ ильэс
N 82

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкІэ и Министерствэ кыфэлорышІэрэ къэралыгъо учреждениехэм яфинансхъызмэт ІофшІэнклэ планыр зэрэзехагъэуцорэ ыкли зераухэсырэ шыклэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьылагъ

КыфэлорышІэрэ учреждениехэр зэхэзыщэрэм ипшъэрылхъэр гъэцэкІэгъэнхэм тегъэпсыхъагъэу унашъо ешлы:

1. Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкІэ и Министерствэ кыфэлорышІэрэ къэралыгъо учреждениехэм яфинансхъызмэт ІофшІэнклэ планыр зэрэзехагъэуцорэ ыкли зераухэсырэ Шыклэу Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ

хэхьоныгъэмрэкІэ и Министерствэ 2010-рэ ильэсым шэклогъум и 17-м ышлыгъэ унашъоу N 330-р зытетымклэ аухэсыгъэм игуадзэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу, финансхъызмэт ІофшІэнымклэ планым ия III-рэ раздел мы унашъом игуадзэ диштэу иклэрыклэу кьэтыжыгъэнхэу.

2. ЗыкІэтхэхэрэ мафэм щегъэжъагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

3. Унашъор зэрагъэцакІэрэм гъунэ лъысфынэу сшъхъэклэ зыфэсэгъазэ.

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкІэ и министрэу
Наталья ШИРОКОВА

кь. Мыекъуапэ,
гъэтхалэм и 15, 2012-рэ ильэс
N 45

ШІЭЖЬЫМРЭ УАХЪТЭМРЭ

Шлэжэ илэ цыфыр сыд фэдызырэ кызыплэкыжы-гэми, ыпэклэ зэрэлэклотэщым егупшысэ. Улапэ тыгуасэ шыклогээ зэхэхэр тилэпкэ итарихэ хэмы-клэжышхэм зэу ащыц. Урыс-Кавказ заом илээ-хъан тичыгу кээзы-ухумагээхэм, лы-хуужэу фэхыгээхэм афэгээхыгээ сау-гээт кыуаджэм кы-щызэлухагыг.

Сауггэтыр кьоджэ гупчэм ит

Улапэ икьоджэ псэуплэ итхьаматэу Куфэнэ Нурьет зэрищэгээ зэхэхэм Красногвардейскэ районым шыщхэм ямызакбоу, Адыгэ Республикэм икьалэхмэрэ районхэмрэ кьарыкыгээхэр шытлэггүгээх. Адыгем и Парламент идепутатхэр, Иэнэтлэ зэфэшхьафхэм алуьтхэр, клэлэеджаклохэр, лэжэ-клэ кызырыкылохэр, ныбжыкылэхэр хэлэжыгээх. Обществэннэ пшээрлыгхэр чанэу зыгээцкэлэрэ зэ-лэшлэрэ тхаклоу Мэщбэшлэ Исхьакь, Красногвардейскэ районым иадминистрации ипашэу Тхьэлэнэ Вячеслав, Адыгэ Хасэм хэтхэр, клэлэегээджэ Иофшлэнэм иветеранэу Ожэ Аскэрбый пчэгум кы-хьэх, сауггэтыр кызылэухагыг.

Адыгэ шьуашэр зыщыг Ожэ Аскэрбый гушылэр зыратым, илээ-си 148-клэ узэклэлэбэжэмэ, Урыс-Кавказ заор зэраухыгэм игугу кышыгыг. Ащ кызырлыггээу, лэпккыу кыытхэхэр дгэмысэн-хэм паеп Урыс-Кавказ заом хэ-клэдагэмэ сауггэтыр кыуаджэм зыкышагээпсыггэр. Адыгэ чы-гум фэзуаггээхэм шхьащэ афа-

лган, Улапэ и Адыгэ Хасэ итхьаматэу Цышэ Заудин, нэмыкхэри зэхэхэм кышыгушылагыг. Ма-мыр псэуклэр нахэ дахэ шыггэ-ным, зэкьошныггэр гээпытэггэ-ным, шлэжэ тилэным, ячыгу, яхэ-ггэгү шлу альэггэу ныбжыкылэхэр

пуггэнхэм яеплыкылэхэр кыраол-лаггэх.

Бэггүшэ Адам кызырлыггээу, Пэнэжыкыуае кышыцэлухагыг

Сауггэтыр Улапэ кызырэщызе-луахырэр хууггэ-шлэггэ инэу, мэфэ гушылаггэу зылытагыггэри зэхэхэм кышыгушылагыг. Са-уггэтым иггэпсын Адыгэ Хасэр клэщакло фэхууг, ныбжыкылэхэри чанэу хэлэжыгээх. Сауггэтым ыпашхэ мыжэ гээпкылаггэхэм кыаггэдах. Екллаллэр нахэ аггэ-клэрэклэн ямурад. Адыгэ быра-кым жьоггэ 12-у тешыхыггэмэ якэбар кыралотыкылу тлытагыг тилэпкыггэхуу тичыгу исыггэ-мэ афэгээхыггээ тхыггэу тлэггү-рэмэ.

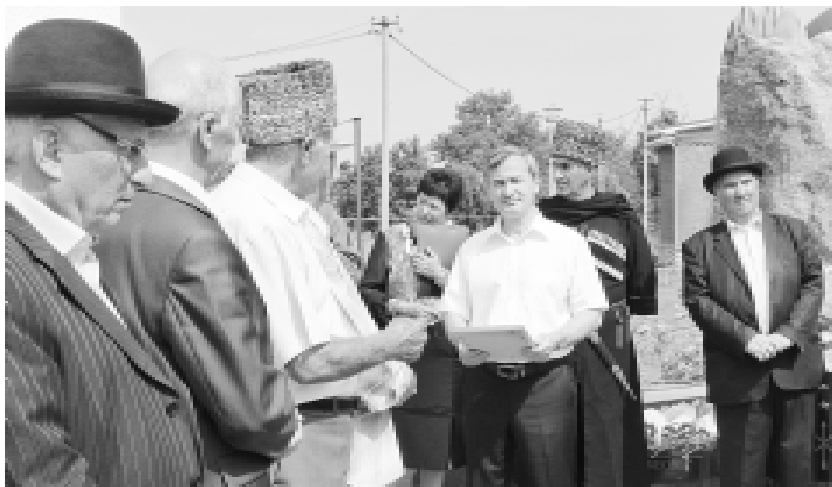
Рээныггэ тхыльхэр афаггэшшоагыг

Улапэ кышыцэлухагыг сауггэтым иггэпсын мылгуклэ хэлэ-

Зэхэхэр заухым, цыфхэр зэ-бгырыкыжыггээх. Тарихым тегушылагыг, сауггэтым ыпашхэ уцухээ нэпээплэ сурэтхэр атырахыггэх. Лыунэе Русланэр Бэггэдыр Артуррэ ныбжыкылабэ зэрэхэлэжыггэм кыраоллаггэм уеггэгүшхо. Тилэпкыггэ уахгэ ныбжыкылэхэм нахышхоу зэрагы-шлэ ашлонигу. Шлэжымырэ плуны-ггэмрэ зэпхыггэх.

Улапэ икклэеджаклохэр зэхэт-хэу сауггэтым кыкыуаллэхи, тетха-ггэмэ яджаггэх, лыхуужэу хэ-клэдаггэмэ шхьащэ афашыггэ, якклэеггэаджэхэр яггусэу нэпээплэ сурэтхэр атырахыггэх.

Мэщбэшлэ Исхьакь титарихэ ехылагыггэу ытхыггэр бэ. Ащ кы-диггэкыггэ тхылыккэмэ ащыш ипчыаггэклэ 50 хэуу улапэхэм шлу-хьафтын афишыггэ. Адыгэ Хасэм и Хэсашхэ хэтэу Лышэ Ахьмэд

жыаггэмэ лэшэу зэрафэразэхэр зэ-хэхэм кышылауагы. Адыгэ Хасэм итхьаматэу Бэггүшэ Адам гушылэ фабэхэр кылохи, рээныггэ тхыль-хэр аритыжыггэх. Зыцлэ кыра-луаггэмэ ащышы Цышэ Борисэ, Лафышэ Руслан, Шлэфрыкыо Мурат, Битэ Казбек, Ешэ Кээп-лган, Цышэ Тыркубий, Симболэт Мурат, Нэггый Нурбий, Ггонэжы-кыо Юрэ, Ллэхусэжэ Руслан, Цы-шэ Станислав, нэмыкхэри.

Сурэтхэр, гуккэкыжыггэр

Сауггэтым ыпашхэ чыггэе ныбжыкылэхэр шаггэтысыггэх.

лэпкы шэн-хабзэмэ афэгээхыггэ нэрыльггэу лэпылэггүхэр еджаплэм шаггэфэдэнхэу шлухьафтын афи-шыггэ.

... Кыуаджэм сауггэтыр кышы-цэлухагыг, кыагыггэхэр клэлэ-ралхыагыг, шлэжэ адыгэ орэдэу Сихуу Аскэр кылорэр дискым тетхаггэу шылууг. Ащ фэдэ орэд едэлуггэ клэлэеджаклор лэпкы шлэжым ыгуклэ нахэ фэшэггэштэу тэлгытэ. Зэхэщакломэ тафэраз. Охгэ клэлым кыкылоу сауггэтыр аггэуцуггэ. Шьопсэу, бэггашлэ шьоху.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр Улапэ шыклоггэ зэ-хэхэм кышытырахыггэх.

шы, аггэллэллэ. Шлэжэ тилэу ма-мырэу тыпсэуным фэшл тарихым епхыггэ сауггэтыр Улапэ шаггэ-уцуггэ.

Мэщбэшлэ Исхьакь зэлуклэм кышылоггэу гушылэ пэпчэ гур «зэредзэ», еггэлхыггэ, шлэжэ ти-лэным цыфыр игупшысэхэмклэ кыфешэш, узыхэт лэжыаным гуклэ укырещаллэ, уапккэ уеггэ-пллэ. Мамыр огум учлэггэу упсэ-уным, шылэныггэр нахышхоу ху-ным упылгыным апае зэфэхы-сыжыггэр ошлх.

Мэщбэшлэ Исхьакь, нэмыкылу кыагылагыггэхэм кызырэхэггэ-щыггэу, тетгыгор зылыгыггэхэр арых заом «клэзыггэстыщыггэ-хэр», лэжэ зымылэ цыфхэр мэ-шхо лыггэм хызыггэдзэщыггэ-хэр. Арыш, непэ дгэмысэхэрэр пачыкыагыг заор лыггэклотэггэ-ным пылыгыггэхэр арых. Цыф кызырыкылохэм лэжэ ялаггэл.

Тиреспубликэ иобщественнэ движение «Адыгэ Хасэм» ина-хыжыггэм ясовет ипашэу Хьунгэ Чэтиб, Джамбэчые инахыжыггэм ясовет ипашэу Шлэжэ Урысбий, республикэ Адыгэ Хасэм итхьаматэу Бэггүшэ Адам, Улапэ ина-хыжыггэм ясовет ипашэу Лыин Ас-

Зэхэшыагыггэр:
Адыгэ Республикэм и Кьэралыггэ Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Кыдызыггэжыггэр:
Адыгэ Республикэм лэпкы Иофхэмклэ, лэпкы кьэралхэм ащыпсэуэр тилэп-кыггэхэм адырлэ зэпхыныггэхэмклэ ыкли кьэбар жьуггэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыггэ: ур.Кре-стьянскэр, 236

**Редактор
шхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдэшлэр:**
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшггэдэкыжэ зы-
хыггэр секретарыггэ:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зышаушыкыггэ-
ггэр:**

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиокыггэ-хэмклэ ыкли зэлы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гэлоры-шлаллэ, зэраушыкы-гыггэ номерыггэ
ПИ №10-3892

Ггээзетым кыхиу-тыхэрэм мышгып-кыагыггэу кыахаф-хэрэмклэ кээзы-хыггэхэм пшггэдэ-кыжэ ахы. Кыа-тхэхэрэмрэ ггээ-тым шылажыггэ-рэмрэ яеплыккэ зэтемыфэн ылэ-кышт. Ггээзет-еджэхэм кыт-фаггэхыггэр тхы-ггэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкли кээ-зытхыггэхэм аклэдггэхыггэ-жыггэхэрэп.

Зышыауыггэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчыагыггэр
3536

Индексхэр
52161
52162

Зак. 1188

Хэутыным узшыклэггэнэу шыт уахгэр
Сыхыатыр 18.00
Зышыкыггэхггэхэ уахгэр
Сыхыатыр 18.00